

Vlaanderen
is landbouw & visserij

DE BIOLOGISCHE PRODUCTIE EN CONSUMPTIE IN 2022

DEPARTEMENT
LANDBOUW
& VISSERIJ

www.vlaanderen.be/landbouw

////////////////////////////////////

DE BIOLOGISCHE
PRODUCTIE EN
CONSUMPTIE IN 2022

////////////////////////////////////

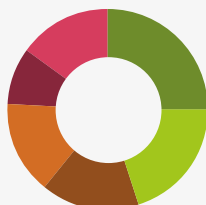
BIOLOGISCHE LANDBOUW IN VLAANDEREN

LANDBOUWBEDRIJF

626
landbouwbedrijven

+ 0,8% in 2022

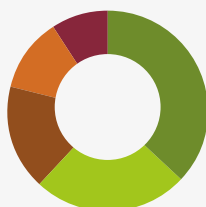
Typologische indeling biologische landbouwbedrijven

- gespecialiseerde tuinbouw: groenten in openlucht **25%**
- gespecialiseerde akkerbouw **20%**
- gespecialiseerde dierlijke productie **16%**
- gespecialiseerde fruitteelt **15%**
- overige gespecialiseerde bedrijven **9%**
- bedrijven met combinaties van activiteiten **15%**

9.977 ha
areaal

+ 1,6% in 2022

Samenstelling bioareaal

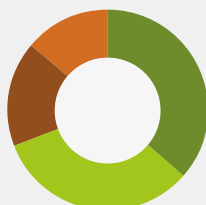
- grasland, weiden en bossen **37%**
- voedergewassen/groenbedekkers **25%**
- akkerbouw **17%**
- aardappel, groenten en kruiden **12%**
- fruitteelt **9%**

CONSUMPTIE

€ 414 mln.
bestedingen aan biologische producten (totaal)

+ 3% in 2022

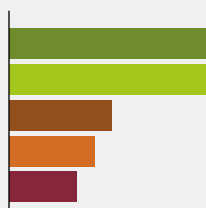
Biobestedingen aan versproducten

- aardappelen, groenten en fruit **37%**
- vlees, vis en ei **33%**
- zuivel **17%**
- graanproducten **14%**

3,6%
marktaandeel biologische versproducten

+0,2% marktaandeel in 2022

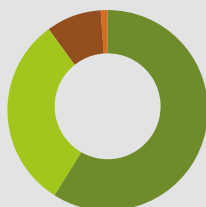
Marktaandelen biologische versproducten

- vleesvervangers **12%**
- eieren **12%**
- groenten **6%**
- fruit **5%**
- aardappelen **4%**

OVERHEID

€ 5,48 mln.
overheidsuitgaven (Vlaams + Europees)

Thematische verdeling overheidsuitgaven

- biologische productie **59%**
- onderzoek en kennisopbouw **31%**
- ketenontwikkeling **9%**
- promotie en draagvlakverbreding richting brede publiek **1%**

Deze publicatie werd door het Departement Landbouwen Visserij met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt evenwel geen enkele garantie gegeven omtrent de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze publicatie. De gebruiker van deze publicatie ziet af van elke klacht tegen het Departement Landbouwen Visserij of zijn ambtenaren, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

In geen geval zal het Departement Landbouwen Visserij of zijn ambtenaren aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

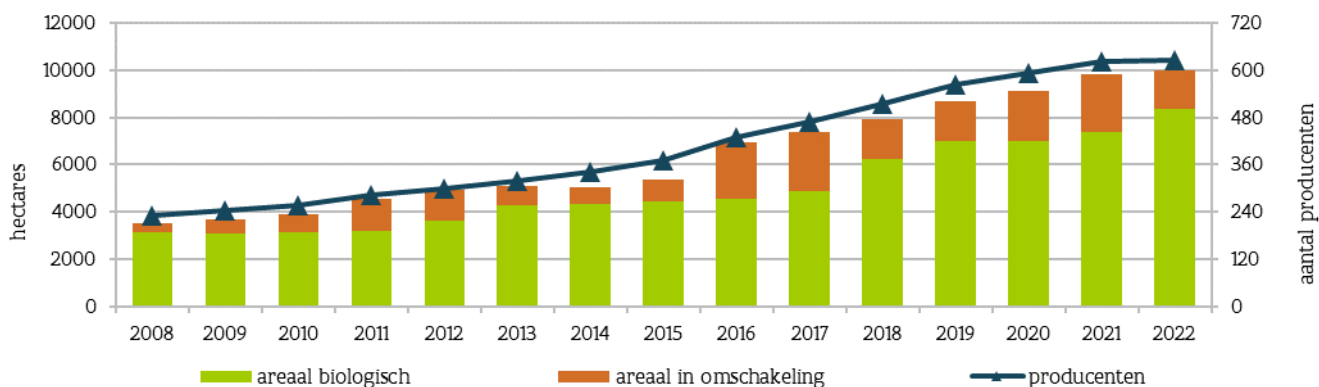
INHOUD

- Samenvatting.....6
- 1 Biologische landbouw in Vlaanderen.....8**
 - 1.1 Toename van aantal biolandbouwbedrijven vertraagt 8
 - 1.2 Akkerbouw wordt belangrijker als specialisatie 10
 - 1.3 Gemiddelde bio-oppervlakte per bedrijf daalt 11
 - 1.4 Bescheiden groei van biologisch areaal 12
 - 1.5 Akkerbouwteelten winnen terrein ten koste van aardappelen, groenten en kruiden 13
 - 1.6 Aantal pluimvee-, geiten- en schapenhouders loopt terug 14
 - 1.7 Stevige groei voor biovarkensstapel, maar krimp bij kippen, geiten en schapen 15
 - 1.8 Tanende interesse in opleiding en advisering over bioproductie 17
- 2 Biologische keten in Vlaanderen.....18**
 - 2.1 3% minder bedrijven actief in de bioketen 18
 - 2.2 Vervaardiging van ‘andere voedingsmiddelen’ blijft populairste vorm van bereiding 19
 - 2.3 Helft bio-invoer uit niet-EU-landen komt uit Zuid-Amerika 21
- 3 Financiële ondersteuning door de overheid.....24**
 - 3.1 Lichte daling van overheidsuitgaven specifiek voor de biosector 24
 - 3.2 Aantal biolandbouwers met pijler I-steun stijgt 27
 - 3.3 Overheidsuitgaven voor bio-onderzoek, voorlichting en kennisuitwisseling op niveau 2018-2020 29
- 4 Biologische bestedingen in Vlaanderen en België.....31**
 - 4.1 Hoge inflatie beïnvloedt bioverkoop, maar niet in Vlaanderen 31
 - 4.2 Kloof biobestedingen tussen Vlaanderen en Wallonië verkleint 33
 - 4.3 Biouitgaven per capita dalen, behalve in Vlaanderen 33
 - 4.4 Totale biomarktaandeel zakt en assortiment stagneert 34
 - 4.5 Meer biobestedingen naar vlees, vis en eieren 35
 - 4.6 Marktaandeel bio versproducten groeit in Vlaanderen 35
 - 4.7 Prijsverschil tussen biologisch en gangbaar verkleint 36
 - 4.8 Sterke toename van aantal kopers biobrood 37
 - 4.9 Groep van medium biokopers wordt belangrijker 38
 - 4.10 Supermarkt blijft het grootste biokanaal 39
 - 4.11 Bekendheid van biolabel ligt onder het EU-gemiddelde 40
- Bijlage 1: oppervlakten per teelt.....41
- Bijlage 2: biologisch areaal op Europees niveau.....44

1 BIOLOGISCHE LANDBOUW IN VLAANDEREN

Voor het eerst sinds 2014 lijkt de groei van de biologische landbouw te tanen. In 2022 valt het omschakelingsareaal terug en blijft het aantal landbouwbedrijven onder controle voor biologische productie nagenoeg status quo.

Figuur 1: areaal biologisch en omschakeling, in ha (linkeras), aantal producenten (rechteras), Vlaanderen, 2008-2022

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Foodchain ID Certification

In vijftien jaar tijd is het biologisch areaal jaarlijks met gemiddeld 7,5% aangegroeid tot 9.977 hectare. Dat komt overeen met 1,6% van de totale Vlaamse landbouwoppervlakte (Statbel - landbouw telling 2022). Het aantal biologische landbouwers is tijdens diezelfde periode gestegen van 230 naar 626 (+172%).

1.1 TOENAME VAN AANTAL BIOLANDBOUWBEDRIJVEN VERTRAAGT

Eind 2022 staan er in Vlaanderen 626 landbouwbedrijven onder controle voor biologische productie. Dat is een stijging met slechts 0,8% ten opzichte van 2021. Voor het eerst in 15 jaar bedraagt de groei van het aantal biolandbouwers minder dan 4%. Volgens de landbouw telling van 2022 (Statbel) maken de bioboeren nu 2,8% uit van het totale aantal landbouwbedrijven in Vlaanderen.

Er zijn in 2022 44 nieuwe bioaanmeldingen bijgekomen, terwijl 43 landbouwers hun bioproductie hebben stopgezet. Onder meer door de wijze van rapportering correspondeert de netto-evolutie van het totale aantal biolandbouwers niet steeds exact met het aantal starters en stoppers. Drie bedrijven gaven bijvoorbeeld eind 2021 al een eerste kennisgeving van bioproductie, maar zij werden niet opgenomen in de rapportering van dat jaar. Een ander biolandbouwbedrijf verplaatste zijn maatschappelijke zetel in 2022 van Wallonië naar Vlaanderen.

Twee derde van de 626 bioboeren die in 2022 actief zijn, produceert enkel biologisch. Zij hebben dus geen gangbare landbouwproductie op het bedrijf. Van de landbouwbedrijven met zowel bio- als gangbare activiteiten staat de helft minder dan 5 jaar onder biocontrole. Mogelijk gaat het dus in een aantal gevallen over gefaseerde omschakeling naar volledig biologische productie. 63 biolandbouwers (10%) behoren tot het CSA-netwerk ('community supported agriculture' of gemeenschapslandbouw). Ruim 8 op de 10 van de biologische CSA-boeren produceren uitsluitend biologisch, driekwart onder hen bewerkt slechts een bescheiden bioareaal (maximaal 5 hectare).

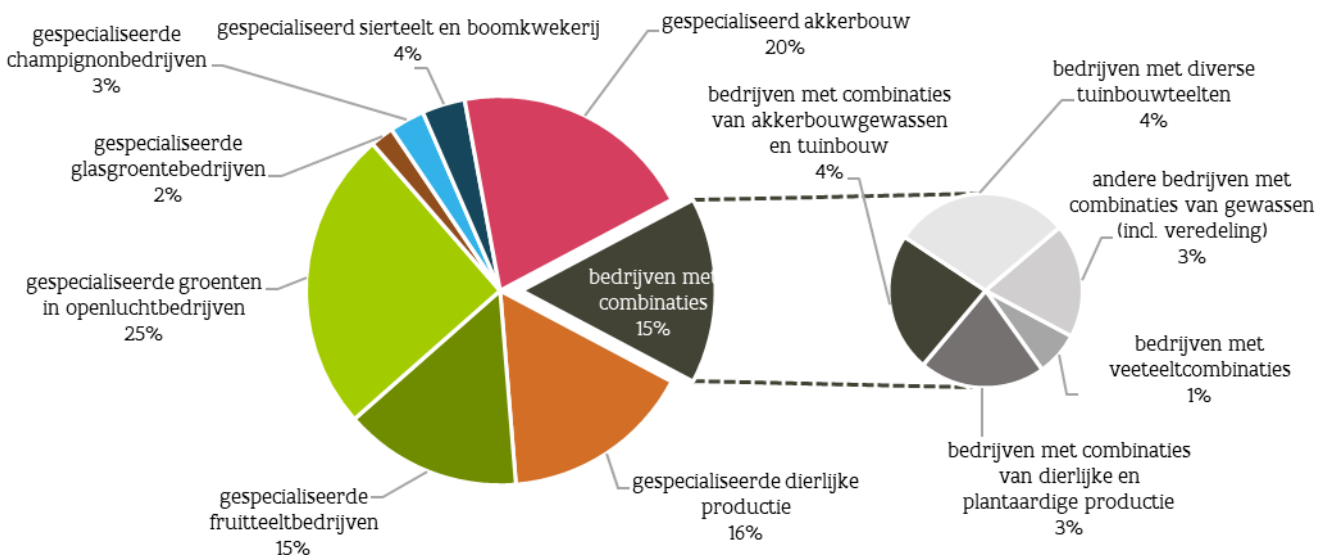

1.2 AKKERBOUW WORDT BELANGRIJKER ALS SPECIALISATIE

Om te bepalen in welke landbouwactiviteiten een bedrijf gespecialiseerd is, wordt de Europese typologische indeling van land- en tuinbouwbedrijven toegepast op alle landbouwbedrijven van 2022 die onder biocontrole staan bij een erkend controleorgaan. De indeling gebeurt op basis van de ‘standaardoutput’-methode (SO), waarbij men de gemiddelde prijs ‘af boerderij’ van een landbouwproduct in euro per hectare of per dier in aanmerking neemt. In dit rapport houden we enkel rekening met de biologische activiteiten, dus niet met eventuele gangbare activiteiten op het bedrijf.

Net zoals de totale Vlaamse land- en tuinbouw wordt ook de biologische landbouw gekenmerkt door een sterke specialisatiegraad: 85% van de biolandbouwbedrijven haalt het merendeel van zijn bedrijfsopbrengsten uit één specifieke bedrijfstak. Bij de overige 15% biolandbouwers zijn de bedrijfsinkomsten gespreid over meerdere bedrijfstakken met diverse combinaties van activiteiten.

Figuur 2: typologische indeling van de biologische landbouwbedrijven, Vlaanderen, 2022

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Foodchain ID Certification

Met een aandeel van 27% als specialisatie in de biosector verliest de groenteteelt (in openlucht en onder glas) in 2022 wat terrein. De gespecialiseerde akkerbouw wint aan populariteit en staat nu op de tweede plaats met een aandeel van 20%. Ook de gespecialiseerde dierlijke productie boert achteruit en gaat van 19 naar 16% van de biolandbouwbedrijven. De vaakst voorkomende specialisaties bij de biologische dierlijke productie blijven de melkvee- en legkippenhouderij met een aandeel van respectievelijk 5% en 4% van alle biolandbouwers.

Bij de bioboeren die hun inkomsten halen uit combinaties van landbouwactiviteiten blijven de diverse tuinbouwteelten met 4,5% de vaakst voorkomende bedrijfstak.

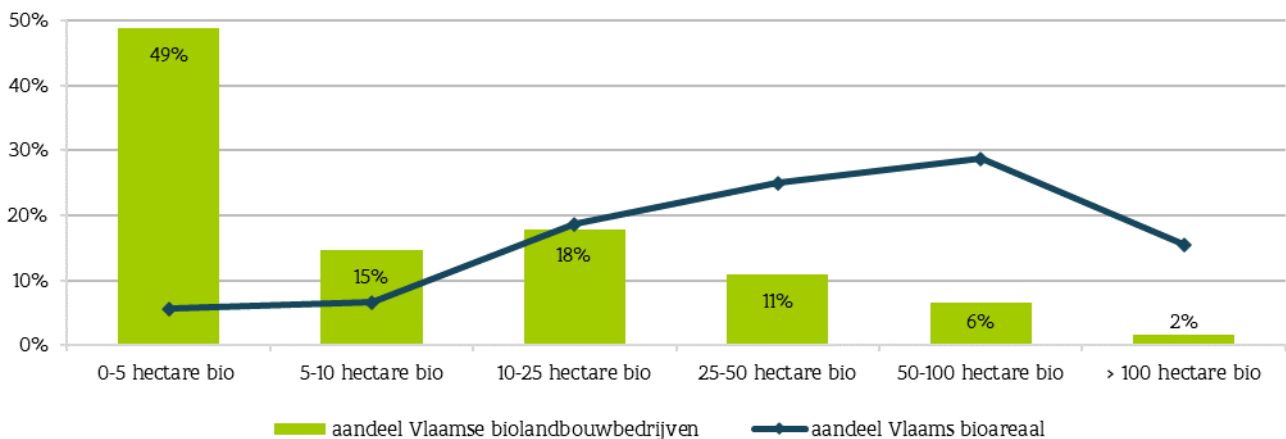
1.3 GEMIDDELDE BIO-OPPERVLAKTE PER BEDRIJF DAALT

In 2022 registreren de Vlaamse biolandbouwbedrijven gemiddeld 15,72 hectare percelen voor biocertificering. Dat is 5% minder dan tien jaar geleden (gemiddeld 16,57 ha per bedrijf in 2012). De totale land- en tuinbouwsector in Vlaanderen wordt daarentegen gekenmerkt door een continue schaalvergroting. Ten opzichte van 2012 is de gemiddelde oppervlakte cultuurgrond per bedrijf immers met 13% toegenomen tot 27,6 hectare in 2022 (www.vlaanderen.be/landbouwcijfers).

Wat de biolandbouwers betreft, zijn er onderling grote verschillen in het biologisch bedrijfsareaal. 49% onder hen hebben slechts kleine bio-oppervlaktes ter beschikking (maximaal 5 hectare). Samen bewerken deze bedrijven nauwelijks 6% van het totale Vlaamse biologisch areaal. 70% van deze boeren met bescheiden bioarealen ontplooit geen gangbare landbouwactiviteiten. Ruim twee derde concentreert zich op biologische tuinbouw, waarbij 37% gespecialiseerd is in de teelt van biogroenten en 16% in biofruit.

Aan de andere kant van het spectrum vinden we de biolandbouwers met meer dan 50 hectare aan biopercelen. In 2022 hebben de 8% producenten met de grootste bioarealen samen 44% van de totale Vlaamse bio-oppervlakte in gebruik. Net geen twee derde onder hen beoefent enkel biologische landbouw. 70% van deze bedrijven met grote biobedrijfsarealen beoefent een of andere vorm van dierlijke productie, waarbij de rundveehouderij het vaakst voorkomt.

Figuur 3: aandeel biologisch areaal en aandeel biobedrijven, volgens grootte van biobedrijfsareaal, Vlaanderen, 2022

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Foodchain ID Certification

De grootste biologische bedrijfsarealen vinden we nog steeds in de provincie Limburg (gemiddeld 19 hectare biopercelen per bedrijf), gevolgd door West-Vlaanderen met bijna 17 hectare. In Oost-Vlaanderen zijn de biobedrijfsarealen gemiddeld 15 hectare groot. De kleinste biologische bedrijfsoppervlakten liggen in Vlaams-Brabant (gemiddeld 14 hectare) en Antwerpen (gemiddeld 13,75 hectare). In de totale land- en tuinbouw is de gemiddelde oppervlakte per landbouwbedrijf in 2022 opgelopen tot gemiddeld meer dan 30 hectare in Vlaams-Brabant en Limburg, 27 hectare in Antwerpen en ongeveer 25 hectare in Oost- en West-Vlaanderen (www.vlaanderen.be/landbouwcijfers).

1.4 BESCHEIDEN GROEI VAN BIOLOGISCH AREAAL

Als gevolg van de nieuwe biowetgeving die in werking trad op 1 januari 2022 moeten alle bioboeren zich vanaf 2022 als landbouwer identificeren bij het Departement Landbouw en Visserij. Daarenboven moeten ze jaarlijks – net als gangbare landbouwers – een verzamelaanvraag (i.e. jaarlijkse perceelsaangifte) indienen. De percelen en teelten die de biolandbouwer aangeeft in de verzamelaanvraag worden automatisch doorgestuurd naar het controleorgaan dat instaat voor de certificering van de productie. De controleorganen mogen enkel percelen certificeren die aangegeven zijn in de verzamelaanvraag. De registratie van biopercelen verloopt vanaf dit jaar dus wezenlijk anders dan vroeger, wat een effect heeft op de hieronder beschreven rapportering.

Aan het eind van 2022 bedraagt de totale bio-oppervlakte in Vlaanderen 9.977 hectare, wat 1,6% meer is dan in het voorgaande jaar (ter vergelijking: in 2021 bedroeg de areaalgroei 8%). Het areaal volgt dus een gelijkaardige evolutie als het aantal biolandbouwers.

97% van het Vlaamse bioareaal is geregistreerd bij landbouwers met maatschappelijke zetel in Vlaanderen, de overige 3% is in handen van niet-Vlaamse bedrijven. 84% van de bio-oppervlakte is al volledig biologisch, de rest betreft areaal in omschakeling naar bio. Het aandeel van het omschakelingsareaal valt hiermee terug van 25% in 2021 naar 16% in 2022. Net als in 2021 maakt het bioareaal 1,6% uit van de totale Vlaamse landbouwooppervlakte, die 619.806 hectare groot is volgens de landbouwtelling van 2022 (Statbel).

Tabel 2: areaal in omschakeling/biologisch en aandeel in totale landbouwareaal, per provincie, in hectare en percentage, 2022

provincie	omschakeling	biologisch	totaal	evolutie 2021-2022	aandeel bioareaal in oppervlakte cultuurgrond
Antwerpen	362	1.316	1.678	-3%	1,7%
Limburg	233	1.458	1.691	-1%	2,0%
Oost-Vlaanderen	240	1.842	2.081	-2%	1,4%
Vlaams-Brabant	305	1.377	1.682	+0%	1,9%
West-Vlaanderen	483	2.098	2.581	+1%	1,3%
- (zetel niet in VL)	24	240	265	-	-
TOTAAL	1.646	8.331	9.977	+1,6%	1,6%

Bron: Departement Landbouw en Visserij o.b.v. Certisys, TÜV Nord Integra, Foodchain ID Certification en Statbel (telling 2022)

De grootste bioarealen vinden we nog altijd in de provincies West- en Oost-Vlaanderen: samen vertegenwoordigen zij 47% van de totale biologische oppervlakte. West-Vlaanderen is tevens de enige provincie waar het bioareaal groeit t.o.v. 2021 (+1%). In Vlaams-Brabant blijft de bio-oppervlakte status quo, terwijl deze afneemt in Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Limburg.

De provincie met het hoogste bioaandeel in het totale landbouwareaal blijft Limburg (2%), met Vlaams-Brabant (1,9%) op de tweede plaats. In West-Vlaanderen is het aandeel bioareaal het laagst (1,3%). In de provincie Antwerpen bestaat iets meer dan een vijfde van de totale biologische oppervlakte uit areaal in omschakeling, in Oost-Vlaanderen is dat slechts 12%.

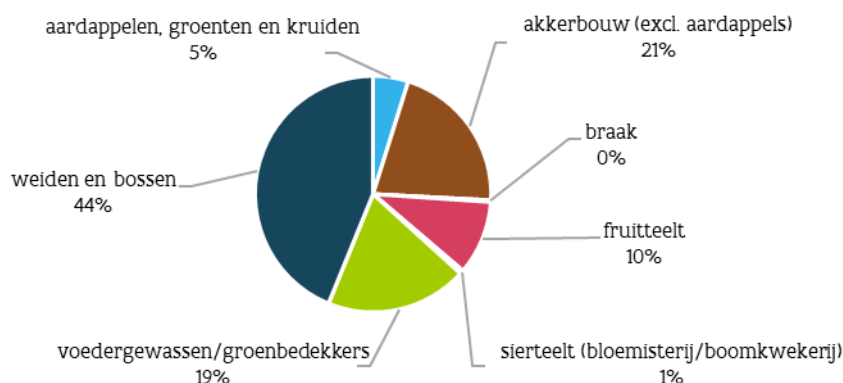
Tabel 3: areaal in omschakeling en biologisch in Vlaanderen, volgens teeltgroep, hectare, 2022

teeltgroep	in omschakeling	biologisch	totaal	evolutie 2021-2022
grasland, weiden en bossen	722	2.936	3.658	+160
voedergewassen/groenbedekkers	320	2.230	2.550	-29
akkerbouw (incl. granen, industriële gewassen)	346	1.340	1.686	+90
aardappelen, groenten en kruiden	79	1.080	1.159	-63
fruitteelt	167	711	878	-9
sierteelt (bloemisterij/boomkwekerij)	8	18	27	+4
braak	4	15	19	+2
TOTAAL	1.646	8.331	9.977	+155

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Foodchain ID Certification

In 2022 is het omschakelingsareaal gedaald naar 1.646 hectare. Bekijken we dit in detail, dan zien we dat het omschakelingsareaal voor 44% uit grasland, weiden en bossen bestaat. De voedergewassen en groenbedekkers hebben een aandeel van 19%, terwijl de akkerbouwteelten 21% halen, wat hoger is dan in het totale bioareaal. De fruitteelten vertegenwoordigen 10% van het omschakelingsareaal. Het aandeel van aardappelen, groenten en kruiden (5%) is aanzienlijk kleiner dan in de totale bio-oppervlakte (12%).

Figuur 4: aandeel van omschakelingsareaal volgens teeltgroep in het totale omschakelingsareaal, Vlaanderen, 2022

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Foodchain ID Certification

1.6 AANTAL PLUIMVEE-, GEITEN- EN SCHAPENHOUDERS LOOPT TERUG

Sinds 2022 rapporteren de controleorganen uitsluitend dieren waarvan de kudde in Vlaanderen geregistreerd is. Deze wijziging heeft mogelijk een invloed op de volgende resultaten.

Bij 175 van de 626 Vlaamse biolandbouwers (28%) zijn dieren op het bedrijf geregistreerd die onder biocontrole staan. Deze boeren combineren hun dierlijke productie al dan niet met een vorm van plantaardige bioproductie. Dat zijn er 9% minder dan in 2021, tevens de eerste daling van het aantal bedrijven met dieren onder biocontrole sinds 2015. Bij 41 van deze landbouwbedrijven (23%) zijn er

Tabel 5: aantal dieren onder biocontrole, Vlaanderen, 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022	evolutive 2021-2022
runderen	5.224	5.706	5.872	6.211	6.499	+5%
waarvan melkkoeien	3.181	3.364	3.406	3.437	3.675	+7%
varkens	5.518	6.893	10.932	13.285	21.020	+58%
pluimvee	601.709	681.365	705.748	792.460	666.793	-16%
waarvan legkippen	247.185	285.597	315.582	325.102	298.364	-8%
waarvan opfokpoeljen	172.126	149.648	102.884	160.759	138.408	-14%
waarvan vleeskippen	182.158	245.641	287.052	302.984	229.461	-24%
schapen	2.698	3.351	2.452	2.304	1.798	-22%
geiten	5.756	5.662	6.803	8.462	6.745	-20%
paarden en paardachtigen	147	138	132	129	110	-15%
andere	0	3	0	15	15	+0%
TOTAAL	621.052	703.118	731.939	822.866	702.980	-15%
TOTAAL (EXCL. PLUIMVEE)	19.343	21.753	26.191	30.406	36.187	+19%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Foodchain ID Certification

Het biologisch pluimvee vertoont in 2022 een opmerkelijke daling (-16% ten opzichte van 2021). De afname is het grootst bij het aantal vleeskippen (-24%), maar doet zich ook voor bij de opfokpoeljen (-14%) en de legkippen (-8%).

Bekijken we dit van naderbij, dan blijkt dat van de 73 bioboeren met minstens 50 stuks bioplumvee in 2021 er dit jaar 15 niet langer actief zijn in de biologische pluimveehouderij, wat een verlies van bijna 120.000 stuks pluimvee vertegenwoordigt. Acht onder hen zetten hun biologische pluimveeactiviteit stop (maar niet hun volledige bioproductie), vier stopten met bioproductie (zij hebben wel nog gangbare landbouwactiviteiten), twee staakten hun volledige landbouwactiviteit en eentje verhuisde zijn maatschappelijke zetel. Een aantal van de grotere pluimveehouders hebben in 2022 bovendien aanzienlijk minder dieren als bio geregistreerd dan in het voorgaande jaar.

Ook het aantal schapen en geiten dat op biologische wijze gehouden wordt, daalt in 2022 met respectievelijk 22% en 20%. Sinds 2019 is het aantal bioschapen zelfs met bijna de helft afgenomen. Bij drie geitenhouders die in 2021 nog bijna een vijfde van het aantal biogeiten vertegenwoordigden, is de geitenstapel in de loop van 2022 gangbaar geworden. Ook in de biologische schapenhoudery heeft een grote schapenhouder de bio-erkenning van zijn dieren in 2022 stopgezet.

De biologische varkensstapel daarentegen groeit net als in voorgaande jaren stevig aan (+58%). In vijf jaar tijd is het aantal biovarkens zelfs bijna verviervoudigd. De toename in 2022 is voornamelijk te danken aan het feit dat er voor een meerderheid van de grotere biologische varkenshouders fors meer biovarkens worden geregistreerd in vergelijking met het voorgaande jaar. Bij de biorunderen zien we na een lichte aarzeling in de periode 2020-2021 opnieuw een stevigere groei van het aantal melkkoeien (+7%). De aanwas bij het biorundvee doet zich vooral voor op bedrijven waarvoor in 2021 nog geen runderen onder biocontrole gerapporteerd werden.

////////////////////////////////////

Op provinciaal vlak vinden we de grootste aantallen bioplumvee in West- en Oost-Vlaanderen. Ruim twee derde van alle biogeiten wordt in Oost-Vlaanderen gehouden, evenals 39% van de bioschape. Tot slot zijn meer dan 4 op de 10 biovarkens en -runderen geregistreerd in de provincie West-Vlaanderen.

1.8 TANENDE INTERESSE IN OPLEIDING EN ADVISERING OVER BIOPRODUCTIE

Landwijzer vzw, een gespecialiseerd vormingscentrum voor biologische en biodynamische landbouw, organiseert al decennialang een beroepsopleiding voor wie professioneel actief wil worden in de biolandbouw. In 2022 waren er voor het tweeënhalf jaar durende leertraject 2022-2023 in totaal 86 inschrijvingen, waarvan 34 cursisten voor het eerste jaar (in 2021 waren dit er 40). Het leertraject 2021-2022 telde 21 afgestudeerden. Bijkomend biedt Landwijzer vzw diverse vormen aan voor mensen die al actief zijn in de sector en hun kennis over biolandbouw willen verdiepen. In samenwerking met de praktijkcentra wordt bijvoorbeeld een cursus fytolicentie P2 (60 lesuren) georganiseerd vanuit de visie van de biolandbouw. Deze cursus gaat dieper in op biologische gewasbescherming en telde 14 deelnemers in 2022, evenveel als de inspiratiecursus agro-ecologie.

Wie geïnteresseerd is in opleidingen over de biologische productie, kan ook terecht bij het Nationaal Agrarisch Centrum (NAC vzw) en AgroCampus vzw (het vormingscentrum van Boerenbond, Ferm voor agrarische vrouwen en Groene Kring). In 2022 kon de gespecialiseerde naschoolse startersopleiding in de biologische landbouw (>60 lesuren) van NAC vzw rekenen op 51 cursisten (tegenover 76 in 2021). Ook AgroCampus vzw organiseerde in 2022 een starterscursus type B (64 lesuren) rond biologische productie. Er waren 7 deelnemers voor deze combinatie van online theorielessen en bedrijfsbezoeken in de praktijk.

Landbouwers en land- en tuinbouwscholen die advies zoeken over de omschakeling naar de biologische productiemethode kunnen hiervoor terecht bij Bio zoekt Boer, een partnerschapsproject van Boerenbond, ABS en BioForum. Bio zoekt Boer verschaft in 2022 aan 47 land- en tuinbouwers eerstelijnsadvies over de omschakeling naar biolandbouw. Dat zijn er beduidend minder dan in voorgaande jaren. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat Bio zoekt Boer binnen de landbouwsector een impasse waarneemt op het vlak van bedrijfsheroëntering. Bovendien lijkt de vraag naar bio wat te vertragen, waardoor er van afnemers minder signalen komen voor bijkomende omschakelaars. Van de 44 bedrijven die in 2022 effectief de stap gezet hebben naar biologische productie, maakten er een zevental (16%) gebruik van het eerstelijnsadvies van Bio zoekt Boer.

Tabel 6: eerstelijnsadviezen door Bio zoekt Boer (BzB) en omschakeling na adviesverlening, in aantallen en percentage, 2018-2022

jaar	verleende adviezen BzB aan producenten	totaal aantal omschakelaars	omschakelaars na adviesverlening BzB	aandeel omschakelaars die gebruik maakten van adviesverlening BzB
2018	108	56	20	36%
2019	105	75	21	28%
2020	113	55	20	36%
2021	102	67	15	22%
2022	47	44	7	16%

Bron: Bio zoekt Boer, Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Foodchain ID Certification

////////////////////////////////////

Naast het kosteloze eerstelijnsadvies van Bio zoekt Boer kunnen landbouwers en land- en tuinbouwscholen ook een beroep doen op de gesubsidieerde bedrijfsadvisering in de biologische landbouw. Zij kunnen zich hiervoor wenden tot erkende biobedrijfsadviseurs voor omschakelingsadvies, de opmaak van een biobedrijfsplan, startersadvies en biobedrijfsadvies. Van de 44 bedrijven die zich in 2022 hebben aangemeld voor biologische productie, hebben er 5 (dat is 11%) in 2022 en voorgaande jaren de diensten ingeroepen van een of meerdere erkende biobedrijfsadviseurs voor gesubsidieerd advies.

2 BIOLOGISCHE KETEN IN VLAANDEREN

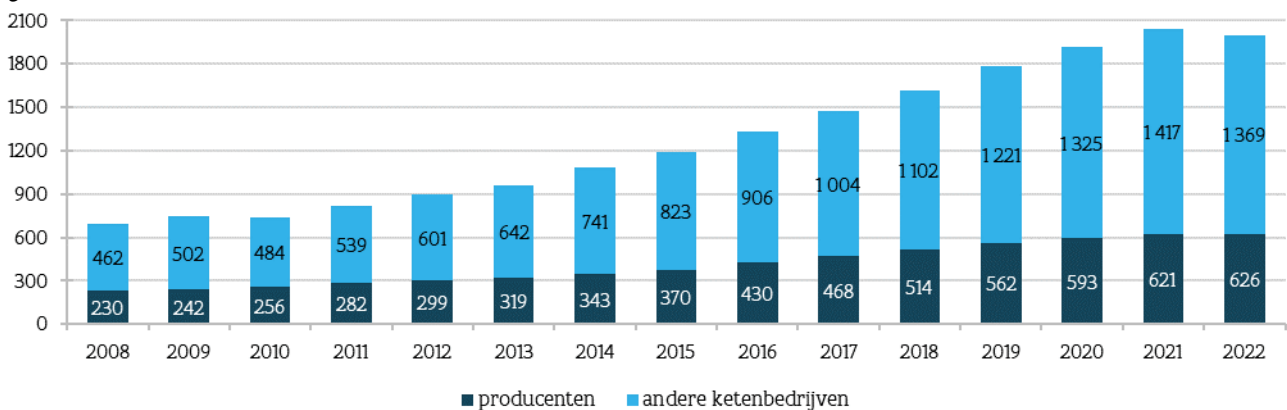
De Europese en Vlaamse reglementering betreffende de biologische productiemethode is niet enkel van toepassing op ondernemingen die actief zijn als biolandbouwer. Bedrijven die biologische producten willen verwerken, opslaan, verhandelen, invoeren of uitvoeren moeten zich ook laten controleren en certificeren door een erkend controleorgaan. Deze bioketenbedrijven werden in 2022 eveneens geconfronteerd met wijzigingen in de wetgeving: net als de bioboeren moeten zij vanaf 1 januari '22 een aparte kennisgeving indienen bij het Departement Landbouw en Visserij alvorens te kunnen starten met hun bioactiviteit. Hiervoor heeft het departement een nieuwe toepassing ontwikkeld in e-loket. Een andere nieuwigheid is dat de erkende bioactiviteiten nu in 6 groepen worden ingedeeld: productie, bereiding, distributie (nieuw), opslag (nieuw), import en export.

Wanneer we in de volgende paragrafen spreken over invoer, dan slaat dit uitsluitend op de handel met niet-EU-landen. We hebben immers geen gegevens over de intracommunautaire handel in bioproducten.

2.1 3% MINDER BEDRIJVEN ACTIEF IN DE BIKETEN

Naast de 626 biologische landbouwers staan er in 2022 nog 1.369 andere bedrijven in Vlaanderen onder controle voor activiteiten als bereider, distributeur, opslag, importeur en/of exporteur van biologische producten. Dat zijn er 3% minder dan in 2021, tevens de eerste daling van het aantal ketenbedrijven (uitgezonderd de producenten) sinds 2010.

Figuur 5: aantal marktdeelnemers onder controle bio, Vlaanderen, 2008-2022

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Foodchain ID Certification

De vaakst voorkomende marktactiviteit is de distributie van biologische producten. Meer dan 1.000 bedrijven zijn hiervoor gecertificeerd, een vijfde onder hen handelt exclusief in bioproducten. In totaal 722 van deze distributeurs verkopen aan andere ondernemingen (B2B), terwijl 430 handelaars aan de eindconsument verkopen (B2C). Een honderdtal distributeurs combineert beide handelsactiviteiten. De provincie Antwerpen heeft het hoogste aandeel handelaars in bioproducten (28%).

Op de tweede plaats vinden we de bereiding van bioproducten met 923 ondernemingen onder biocontrole (dat zijn er 2% minder dan in 2021). Deze activiteit omvat zowel verwerking, andere vormen van verduurzaming (zoals slachten, invriezen, versnijden, ontdooien, afbakken) als herverpakken en heretiketteren. Een meerderheid van deze bedrijven hebben hun zetel in Antwerpen en Oost-Vlaanderen.

Van de 261 bedrijven die zich richten op de import van bioproducten opereert slechts 9% zuiver biologisch, terwijl 13% van de exporteurs volledig biologisch werkt. De provincie Antwerpen telt het grootste aantal importeurs en exporteurs, wat niet vreemd is gezien het belang van de Antwerpse haven. 89 bedrijven zijn actief in de opslag van biologische goederen die ze niet zelf geteeld, bereid of verwerkt hebben.

Bijna de helft van de 1.369 bedrijven in de bioketen combineert verschillende biologische marktactiviteiten. Anderzijds is 28% van de ketenbedrijven uitsluitend actief als distributeur, terwijl ondernemingen die enkel bioproducten bereiden een aandeel hebben van 22%. Slechts 2% houdt zich alleen maar bezig met de invoer van bio en 1% richt zich exclusief op de opslag van biogoederen.

Tabel 7: marktdeelnemers (uitgezonderd producenten) onder controle bio, volgens marktactiviteit, Vlaanderen, 2018-2022

marktactiviteit	2018	2019	2020	2021	2022	evolutie 2021-2022
bereiding	743	813	890	945	923	-2%
distributie	751	872	964	1.067	1.048	-2%
verdeling (B2B)	557	627	668	709	722	+2%
verkooppunt (B2C)	219	280	333	403	430	+7%
import	190	208	217	252	261	+4%
export*	29	34	101	67	133	-
opslag	-	-	-	-	89	-
UNIEK AANTAL MARKTDEELNEMERS	1.102	1.221	1.325	1.417	1.369	-3%
met combinatie van marktactiviteiten	423	491	572	629	655	+4%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Foodchain ID Certification
 (*) onderrapportering (niet alle controleorganen delen dit mee)

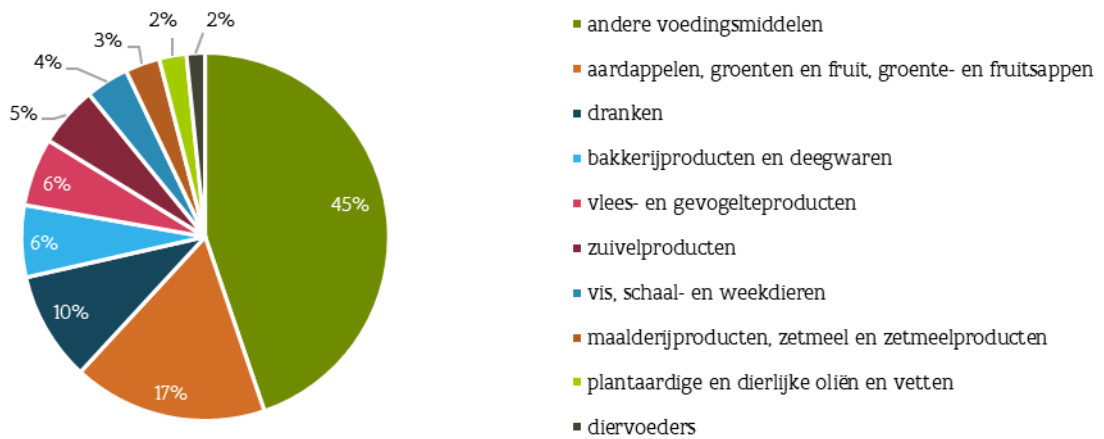
2.2 VERVAARDIGING VAN 'ANDERE VOEDINGSMIDDELEN' BLIJFT POPULAIERSTE VORM VAN BEREIDING

Aan de marktdeelnemers die voor hun activiteiten onder biocontrole staan, wijzen de controleorganen een hoofdactiviteit toe op basis van het NACE-codesysteem (algemene nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Gemeenschap). Hiermee identificeren we de activiteit die het meest bijdraagt aan de totale toegevoegde waarde van de onderneming. In dit biorapport groeperen we de toegewezen hoofdactiviteiten voor de bereiders van bioproducten in een aantal clusters.

Net als in voorgaande jaren is de vervaardiging van ‘andere voedingsmiddelen’ in 2022 de vaakst geregistreerde hoofdactiviteit met een aandeel van 45%. Op de tweede plaats volgt de verwerking/conservering van aardappelen, groenten en fruit en de vervaardiging van groente- en fruitsappen (17%). De derde plaats wordt ingenomen door de vervaardiging van dranken met een aandeel van 10%. Hekken sluitert blijft de vervaardiging van diervoeders met minder dan 2% van alle bereiders.

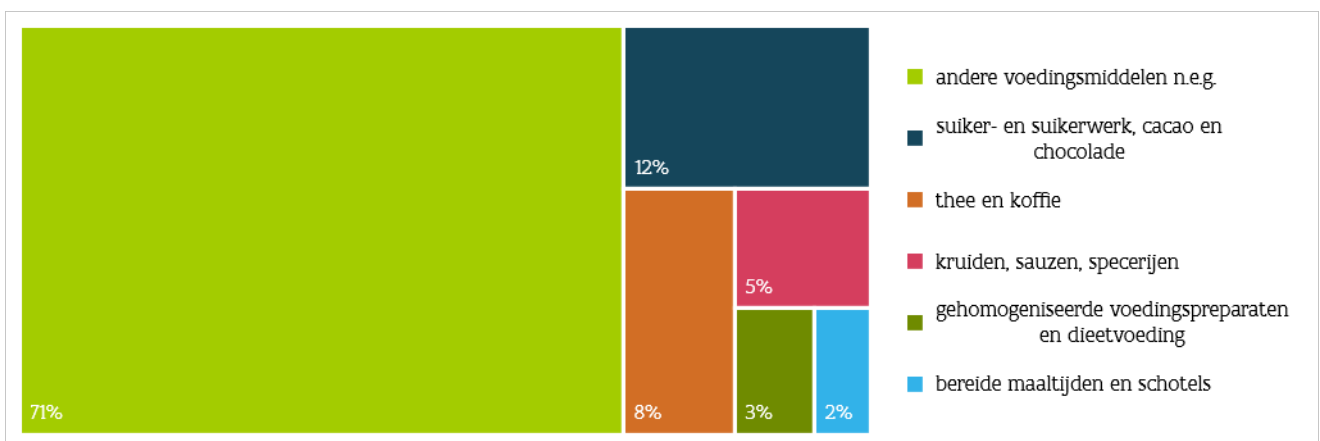
Figuur 6: hoofdactiviteiten van bereiders van bioproducten volgens aantal bedrijven, in percentage per cluster, 2022

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Foodchain ID Certification

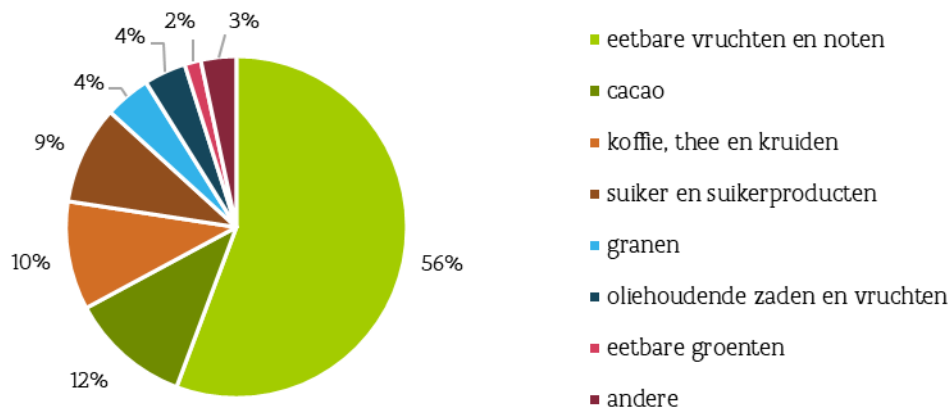
Als we de cluster ‘andere voedingsmiddelen’ meer in detail bekijken, dan blijkt dat aan de grootste groep van deze bereiders een NACE-code toegekend is m.b.t. voedingsmiddelen die nog niet elders werden genoemd (o.a. bereide soepen en bouillons, houdbare melkdesserten, bak- en puddingpoeder, met vitaminen/proteïnen verrijkte voedingssupplementen en -middelen, cacaoboterham pasta, kunsthoning en karamel). Twee andere belangrijke groepen in deze cluster zijn de bedrijven die zich voornamelijk richten op de vervaardiging van suiker(werk), cacao en chocolade en de bereiders van thee en koffie.

Figuur 7: bereiders van ‘andere voedingsmiddelen’ volgens aantal bedrijven per productgroep, 2022

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Foodchain ID Certification

Figuur 9: aandeel van de grondstoffengroepen bio-import volgens nettogewicht, Vlaanderen, 2022

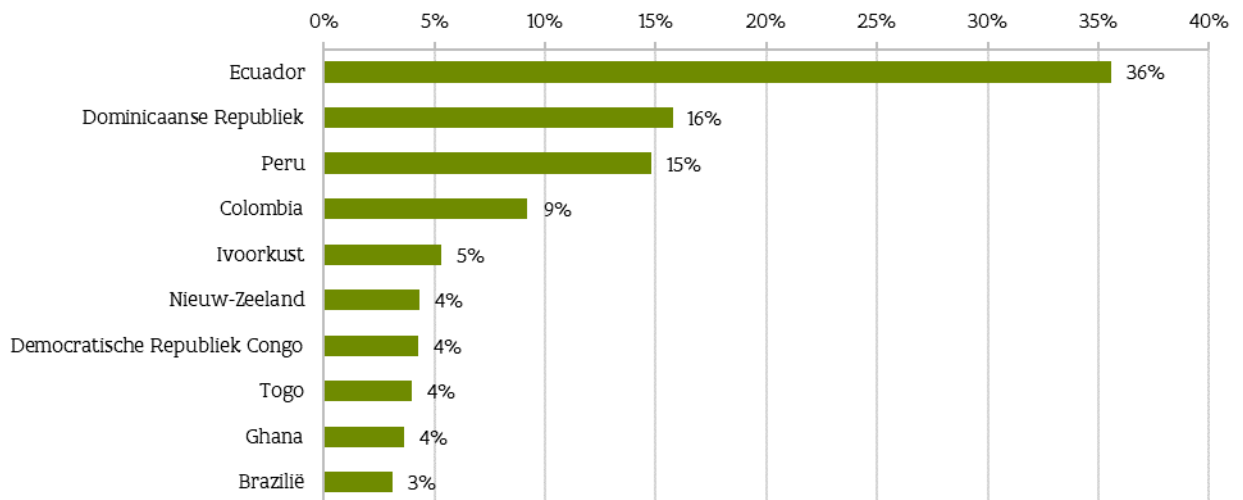

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van TRACES (EC)

Naar nettogewicht is 51% van de ingevoerde biologische producten afkomstig uit landen die behoren tot Zuid-Amerika. 19% komt uit Noord-Amerika. 18% van de bio-invoer uit niet-EU-landen vindt zijn oorsprong in Afrika en 7% in Azië. Slechts 3% van de goederen is afkomstig uit Oceanië en 2% uit Europa (niet-EU).

Nemen we de tien belangrijkste herkomstlanden van biologische producten uit niet-EU-landen onder de loep, dan zien we een duidelijk overwicht van Ecuador (36%), de Dominicaanse Republiek (16%) en Peru (15%). Twee derde van de bioproducten die vrijgegeven worden aan een eerste ontvanger in Vlaanderen, zijn afkomstig uit deze drie landen.

Figuur 10: top tien herkomstlanden bio-import naar nettogewicht, in percentage van totale nettogewicht, Vlaanderen, 2022

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van TRACES (EC)

Op productniveau (volgens de goederencodes van de Gecombineerde Nomenclatuur) blijven de verse bananen heersen: in 2022 maken zij 56% uit van de totale massa aan biologische producten die aan een eerste ontvanger in Vlaanderen worden vrijgegeven. Op ruime afstand volgen cacaobonen (13%) en ongebrande koffie (11%).

Tabel 8: top tien producten bio-import volgens nettogewicht, in ton en percentage, Vlaanderen, 2022

product volgens GN-code	aantal ton (netto)	aandeel in totaal gewicht	belangrijkste herkomstlanden
bananen, vers (m.u.v. bakbananen)	149.291	56%	Ecuador, Colombia, Peru
cacaobonen, ook indien gebroken of gebrand	34.342	13%	Dom. Republiek, Dem. Rep. Congo
ongebrande koffie waaruit geen cafeïne is verwijderd	30.285	11%	Peru, Honduras, Ethiopië
witte suiker (aantal gewichtpercenten sacharose, in droge toestand, komt overeen met een polarisatiegraad van >=99,5	17.186	6%	Colombia, Brazilië, India
sojabonen, ook indien gebroken (m.u.v. zaaigoed)	10.321	4%	Togo, India
verse kiwi's	9.467	4%	Nieuw-Zeeland
harde tarwe (m.u.v. zaaigoed)	4.380	2%	Canada, Kazachstan
natuurhoning	4.061	2%	China, Brazilië, Mexico
ruwe rietsuiker, in vaste vorm, om te worden geraffineerd (niet gearomatiseerd en zonder kleurstoffen)	3.995	1%	Brazilië, Argentinië, Colombia
gerst (m.u.v. zaaigoed)	3.497	1%	Verenigd Koninkrijk

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van TRACES (EC)

Het blijft een schier onmogelijke opdracht om in kaart te brengen hoe groot het aandeel is van buitenlandse biologische producten op de Vlaamse markt. Enerzijds omdat we uitsluitend beschikken over gegevens aangaande de import uit niet-EU-landen, anderzijds omdat we geen zicht hebben op hoeveel van deze geïmporteerde goederen daadwerkelijk in Vlaanderen in de handel worden gebracht en hoeveel uiteindelijk bestemd zijn voor elders in de EU.

In de volgende alinea bespreken we de invoer van een aantal specifieke biologische plantaardige en dierlijke producten waarvan er in Vlaanderen gelijkaardige bioproductie is.

In 2022 werden 3.056 ton verse biologische consumptieaardappelen uit Egypte en Israël vrijgegeven aan een eerste ontvanger in Vlaanderen. 659 ton verse biologische appelen uit voornamelijk Nieuw-Zeeland werden geïmporteerd, evenals 168 ton bevroren biologische aardbeien en frambozen. De bevroren aardbeien zijn overwegend afkomstig uit Turkije, terwijl de frambozen arriveerden uit Servië en Oekraïne. Vanuit Oekraïne, Turkije en Moldavië werden 77 ton hazel- en walnoten ingevoerd, terwijl Turkije en Servië verantwoordelijk waren voor de import van 55 ton bevroren zure kersen. Bij de biogroenten zien we onder andere dat er 41 ton aan (voornamelijk bevroren) asperges afkomstig uit Chili en Peru werden geïmporteerd, net als 45 ton geconserveerde bonen uit Madagaskar. Ook werden 4.380 ton biologische harde tarwe uit Canada en Kazachstan en 3.497 ton biogerst uit het Verenigd Koninkrijk vrijgegeven aan een eerste ontvanger in Vlaanderen. Eveneens uit het Verenigd Koninkrijk werd 35 ton vers biologisch schapenvlees ingevoerd.

Vergelijken we voor deze producten het percentage van de biologische invoer in de totale import uit niet-EU-landen, dan zien we dat enkel verse consumptieaardappelen (9%) en harde tarwe (6%) een bioaandeel hebben van meer dan 5%.

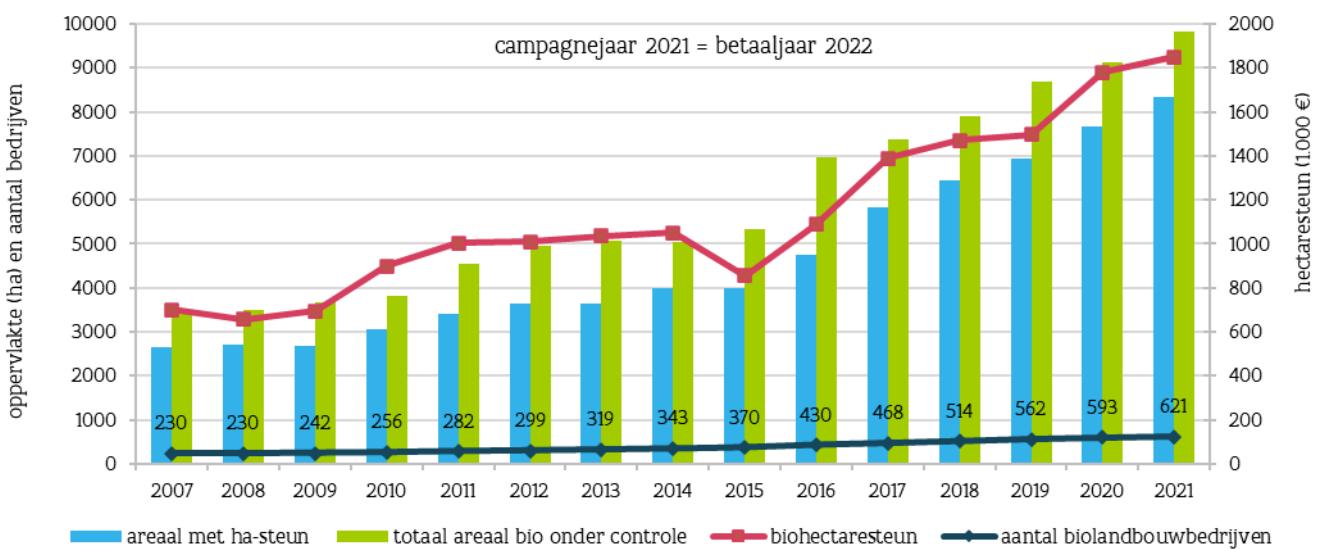
De overheidsuitgaven gericht op de ondersteuning van de biologische productie dalen licht van 3,3 naar 3,2 miljoen euro (-2% ten opzichte van het voorgaande jaar).

Deze afname is enerzijds te wijten aan minder uitbetalingen voor het project Bio zoekt Boer in 2022. Anderzijds zien we ook een daling in de toegekende VLIF-investeringssteun specifiek voor de biolandbouw: in het kalenderjaar 2022 werd in totaal net geen 980.000 euro (-14%) uitbetaald. De VLIF-steun bestaat in hoofdzaak uit kapitaalpremies, aangevuld met een steeds kleiner wordend deel nog lopende rentesubsidies (sinds 2013 zijn er geen nieuwe aanvragen voor rentesubsidies meer ingediend). In 2022 worden de VLIF-kapitaalpremies specifiek voor bio uitsluitend aangewend voor investeringen in de dierlijke productie: 81% van de uitbetaalde steun ging naar de biologische pluimveehouderij, 15% naar de biomelkveehouderij en 4% naar de biovarkenshouderij.

De overheidsuitgaven voor biohectaresteen nemen daarentegen opnieuw toe in kalenderjaar 2022. Via de verzamelaanvraag kunnen biolandbouwers hectaresteen aanvragen om de biologische productiemethode toe te passen op hun percelen. Het steunbedrag is berekend op basis van de meerkosten om de teelt biologisch te produceren en is afhankelijk van het type verbintenis (omschakeling naar bio of voortzetting van bio). Deze vorm van perceelsgebonden steun is echter uitdovend, omdat vanaf 1 januari 2023 het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB) in werking treedt. Als gevolg hiervan wijzigt het systeem van landbouwsubsidies (ook de biohectarepremie). Tijdens de overgangsperiode 2021-2022 tussen het oude en het nieuwe GLB werden geen nieuwe vijfjarige verbintenissen voor de voortzetting van de biologische productiemethode meer aangegeven. Eenjarige verbintenissen zijn wel nog mogelijk.

In het kalenderjaar 2022 hebben de betalingen voor biohectaresteen een aandeel van 34% in de totale overheidsuitgaven specifiek voor de biologische sector: er werd 1,85 miljoen euro (+4% t.o.v. 2021) aan biohectaresteen uitbetaald aan 543 landbouwers voor een totaal van 8.349 subsidiabele hectare. Dat betekent dat 9 op de 10 landbouwers die in het campagnejaar 2021 onder biologisch controle stonden voor 85% van het totale biologisch areaal biohectaresteen hebben verkregen.

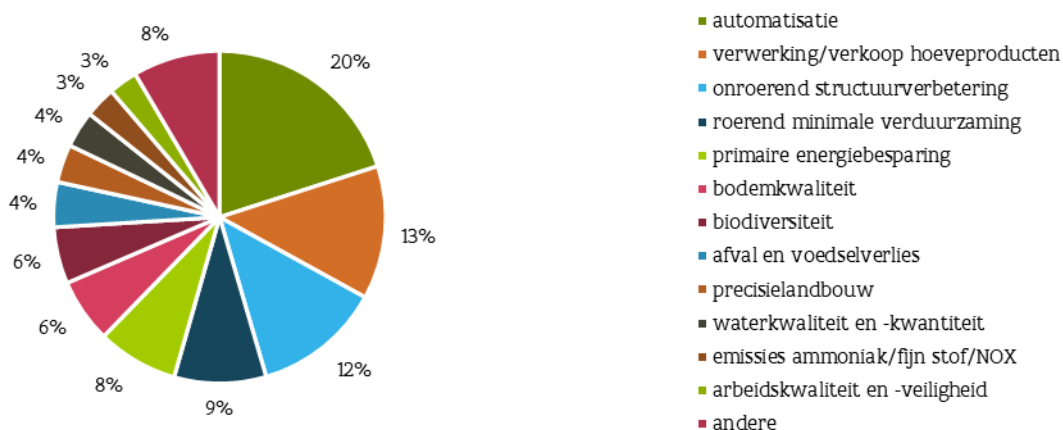
Figuur 13: bioareaal onder controle, areaal met hectaresteen (linkeras, in hectare), uitbetaalde hectaresteen (rechteras, in 1.000 euro) en totale aantal biologische producenten, Vlaanderen, campagnejaren 2007-2021

Bron: Departement Landbouw en Visserij

Figuur 14: aan biobedrijven toegekende VLIF-steun voor investeringen niet specifiek voor biolandbouw, in percentage per cluster, Vlaanderen, 2022

Bron: Departement Landbouw en Visserij

Een vijfde van deze VLIF-steun voor investeringen niet specifiek voor biolandbouw ging naar steunaanvragen m.b.t. automatisatie, gevolgd door aanvragen betreffende verwerking en verkoop van hoeveproducten (13%) en onroerende structuurverbeteringen (12%). Ook deze vorm van financiële ondersteuning wijzigt na 2022 omdat vanaf 1 januari 2023 het nieuwe GLB van start gaat.

3.3 OVERHEIDSUITGAVEN VOOR BIO-ONDERZOEK, VOORLICHTING EN KENNISUITWISSELING OP NIVEAU 2018-2020

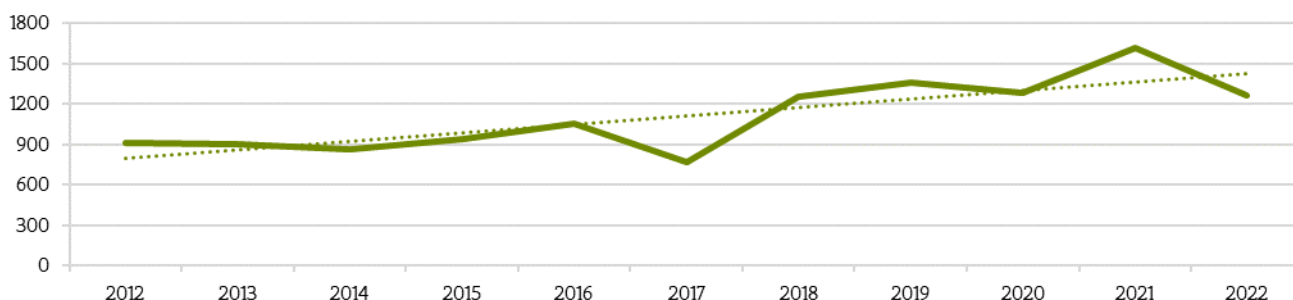
De financiering van onderzoeksprojecten gericht op de biosector gebeurt via diverse kanalen. Het Departement Landbouw en Visserij betaalt subsidies aan onderzoeksinstanties om hun werking te bekostigen. Het Coördinatiecentrum praktijkgericht onderzoek en voorlichting voor de biologische teelt (CCBT) ontvangt jaarlijks steun voor zijn coördinerende werking van het praktijkonderzoek en voor het financieren van onderzoeksprojecten door de erkende praktijkcentra. Ook demonstratieprojecten gericht op de biologische landbouw worden financieel ondersteund via het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling (PDPO). Daarnaast organiseert het Departement Landbouw en Visserij oproepen aan alle onderzoeksinstanties om projecten in te dienen, al dan niet met Europese cofinanciering.

Het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) wendt een deel van zijn middelen aan om onderzoek in de biolandbouw te financieren. Daarnaast bouwt ILVO een Living lab agro-ecologie en biologische landbouw (LLAEBIO) uit dat fungeert als een ontmoetingsplaats, experimenteeruimte en onlineplatform. Het Living lab maakt samen met de Biobedrijfsnetwerken (BioForum) en CCBT deel uit van het Vlaamse BioKennisNetwerk. De taken van het Netwerk Onderzoek Biologische Landbouw & Voeding (NOBL) werden in de loop van 2022 deels geïntegreerd in de werking van LLAEBIO en deels overgeheveld naar CCBT.

Het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) cofinanciert jaarlijks Landbouw-trajecten die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de biologische sector. Voor dit biorapport houden we enkel rekening met de 'biorelevante' LA-trajecten, waarbij de doelgroep bio opgenomen is in het projectvoorstel en betrokken wordt bij het onderzoek, en waarbij een duidelijke communicatie naar de biosector gebeurt.

////////////////////////////////////

Figuur 15: raming overheidsuitgaven voor onderzoek, voorlichting en kennisuitwisseling x 1.000 euro, 2012-2022

Bron: Departement Landbouw en Visserij

In het kalenderjaar 2022 bedragen de overheidsuitgaven voor onderzoek, voorlichting en kennisuitwisseling samen 1,26 miljoen euro. Dit is een daling met ruim een vijfde tegenover 2021, waardoor we op een gelijkaardig uitgavniveau komen met de jaren 2018 t.e.m. 2020. Vergelijken we de totale overheidsuitgaven voor onderzoek, voorlichting en kennisuitwisseling tijdens de duur van het strategisch plan bio 2018-2022 met de uitgaven tijdens de looptijd van het strategisch plan 2013-2017, dan blijken deze evenwel met de helft toegenomen.

Tabel 11: raming overheidsuitgaven voor onderzoek, voorlichting en kennisuitwisseling, x 1.000 euro, 2018-2022

thema	uitgaven 2018	uitgaven 2019	uitgaven 2020	uitgaven 2021	uitgaven 2022
onderzoek en ontwikkeling	1.088	1.249	1.228	1.437	1.193
door het departement LV gefinancierde projecten (excl. CCBT)	149	254	65	236	138
door VLAIO gefinancierde LA-trajecten met bijdrage aan biosector	355	473	597	602	489
toelage Inagro vzw (afdeling bio)	100	100	94	95	95
door ILVO gefinancierd onderzoek met bijdrage aan biosector	128	86	108	149	97
subsidie CCBT (werking + projecten)	268	263	300	310	333
subsidies onderzoekSCOördinatie (o.a. NOBL)	89	73	64	45	41
voorlichting en kennisuitwisseling (o.a. LLAEBIO en biobedrijfsnetwerken)	165	113	49	173	70
TOTAAL	1.253	1.362	1.277	1.610	1.264

Bron: Departement Landbouw en Visserij

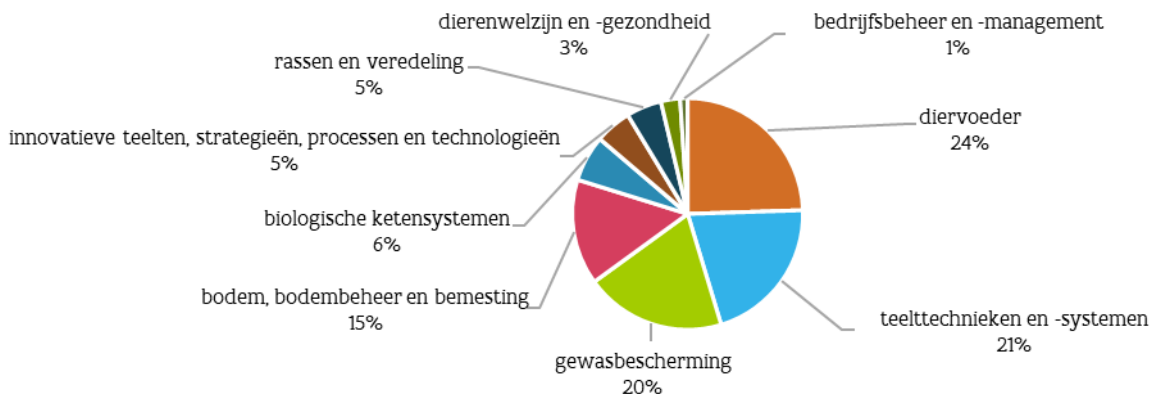
De overheidsuitgaven voor ‘onderzoek en ontwikkeling’ dalen met 17% t.o.v. 2021. Onderzoeksprojecten hebben echter meestal een looptijd van meerdere jaren en de toegekende steun wordt op specifieke momenten tijdens de duur van het project uitbetaald. Omdat de uitbetalingen over verschillende kalenderjaren gespreid worden, is het moeilijk om op basis hiervan conclusies te formuleren over de jaarlijkse evolutie van de overheidsuitgaven voor onderzoek in de biosector.

De aanzienlijke daling van de overheidsuitgaven voor ‘voorlichting en kennisuitwisseling’ is een gevolg van het feit dat er in kalenderjaar 2022 geen betalingen gebeurden voor de biobedrijfsnetwerken en de demonstratieprojecten gericht op de biologische sector, terwijl dat in 2021 wel het geval was.

////////////////////////////////////

Voor dit biorapport bekijken we ook de thematische verdeling van de besteding van overheidsmiddelen voor onderzoeksprojecten gericht op de biologische sector.

Figuur 16: thematische verdeling van de middelen voor biorelevant onderzoek, in percentage, Vlaanderen, 2022

Bron: Departement Landbouw en Visserij

In het kalenderjaar 2022 ontvangen projecten rond diervoeders de grootste hap (24%) uit de totale onderzoeksuitgaven. Bij een aantal van deze projecten wordt een klimaatcomponent meegenomen in de onderzoeksvraag. Projecten gericht op teelttechnieken en -systemen vertegenwoordigen 21% van de besteding van overheidsmiddelen voor bio-onderzoek. Verschillende van deze onderzoeksprojecten bevatten ook onderzoek naar teelttechnieken voor innovatieve bioteelten zoals bataat, quinoa en goudsbloem. Ter vergelijking: in kalenderjaar 2021 had dit thema slechts een aandeel van 8%.

Op de derde plaats vinden we projecten m.b.t. gewasbescherming (dit gaat zowel over onkruidbeheersing als over bescherming tegen ziekten en plagen) met een aandeel van 20%. Het merendeel van deze projecten wordt gefinancierd vanuit VLAIO en is slechts deels op de biologische sector gericht. In de gangbare landbouw groeit immers de interesse voor alternatieve niet-chemische gewasbeschermingsmethodes die ook in de biologische landbouw kunnen toegepast worden.

4 BIOLOGISCHE BESTEDINGEN IN VLAANDEREN EN BELGIË

De resultaten in dit hoofdstuk werden opgetekend door GfK Belgium in opdracht van VLAM. Hiervoor worden de aankopen voor thuisverbruik van 6.000 Belgische gezinnen continu opgevolgd.

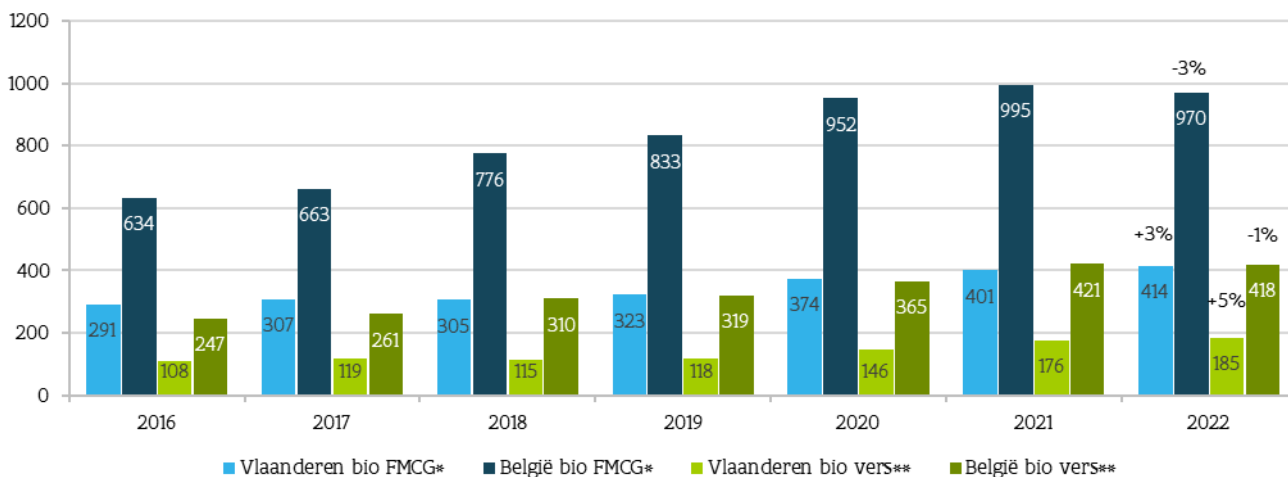
4.1 HOGE INFLATIE BEÏNVLOEDT BIOVERKOOP, MAAR NIET IN VLAANDEREN

Na de atypische coronajaren werd de consument in 2022 geconfronteerd met een torenhoge inflatie die in oktober haar hoogtepunt bereikte (12%). De voedingsinflatie bedroeg zelfs meer dan 14% en oversteeg hiermee de algemene inflatie. De totale voedings- en huishoudbestedingen (FMCG = fast-moving consumer goods) namen in België toe met bijna 2%. Deze omzetzijde is te verklaren door een volumedaling van 4%

en een stijging van de gemiddelde prijs met 6%. De Belgische consument probeert de hoge inflatie te compenseren door op zoek te gaan naar goedkopere alternatieven en/of kanalen (downtrading).

Figuur 17: besteding aan biologische FMCG en verse voeding in Vlaanderen en België, in miljoenen euro, 2016-2022

Bron: GfK Belgium voor VLAM (bewerkingen VLAM)

* bio FMCG: voeding (vers, diepvries en kruidenierswaren), dranken, drogmetica en non-food

** bio vers: zuivel, eieren, vers vlees & gevogelte & wild, verse vis & week- en schaaldieren, vleeswaren, brood, aardappelen, fruit, groenten

De biologische bestedingen aan FMCG daarentegen dalen in 2022 met bijna 3% naar 970 miljoen euro voor heel België. Vanwaar deze daling? Na jaren van groei zakt de aankoopfrequentie van bioproducten voor het eerst van 28,7 naar 28,2 keer per jaar, in tegenstelling tot het gangbare segment waar de aankoopfrequentie licht toeneemt. Het gekochte volume aan biologische producten per capita daalt met 9%, terwijl het volumeverlies bij gangbare producten slechts 4% bedraagt. Omdat de inflatie de volumedaling in het biosegment niet kan compenseren, gaan de totale biobestedingen achteruit. In tegenstelling tot de andere regio's in België groeien de biologische FMCG-bestedingen in Vlaanderen in 2022 niettemin met ruim 3% naar 414 miljoen euro. Vlaanderen haalt hiermee een aandeel van 43% in de totale Belgische voedings- en huishoudbestedingen aan bioproducten.

Bij de bestedingen aan biologische versproducten (zuivel, eieren, vlees, vis, gevogelte, vleeswaren, brood, aardappelen, fruit en groenten) blijft het verlies voor België beperkt tot 1%. Ook de biobestedingen aan verse voeding in Vlaanderen gaan in tegen de algemene trend met een stijging van 5% naar 185 miljoen euro, wat overeenkomt met 45% van de totale Vlaamse bestedingen aan bio.

Vergelijken we echter met het jaar 2019 (voor corona), dan stijgen de totale biobestedingen in België met ruim 16% en de bestedingen aan biologische verse voeding zelfs met 31%. Voor Vlaanderen zien we respectievelijk een toename met 28% en 57%. De biopenetratie blijft in 2022 stabiel op een hoog niveau: 98 op 100 Belgen koopt wel eens een bioproduct.

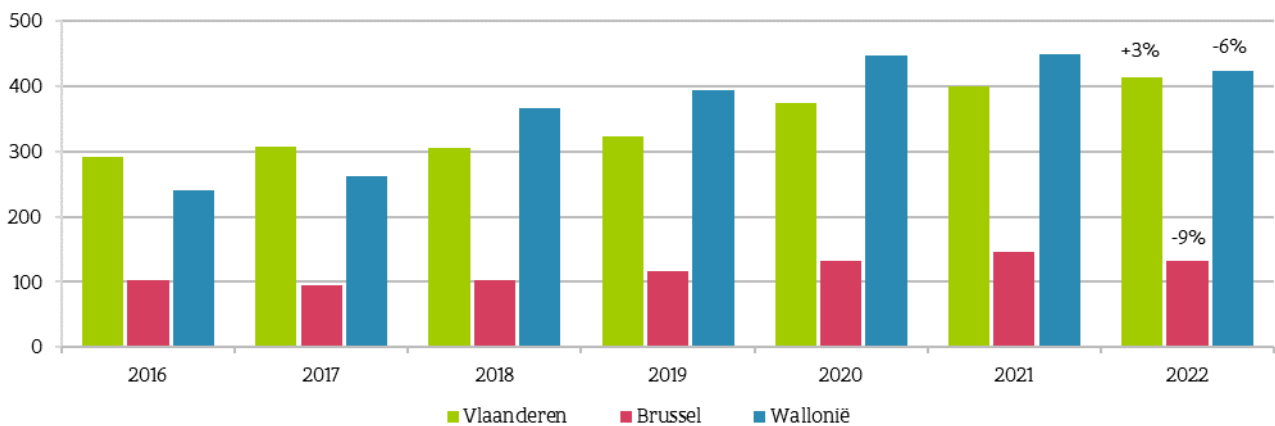

4.2 KLOOF BIOBESTEDINGEN TUSSEN VLAANDEREN EN WALLONIË VERKLEINT

Net als in voorgaande jaren heeft Vlaanderen zowel in relatieve als in absolute cijfers een duidelijke achterstand op Wallonië wat biobestedingen in het FMCG-gamma betreft. In 2018 haalde Wallonië Vlaanderen in en sindsdien is de totale bio-omzet in het zuiden hoger dan in het noorden van het land. In 2022 blijft Wallonië met een totale biobesteding van 423 miljoen euro (-6%) koploper, maar Vlaanderen verkleint de kloof (414 miljoen euro) dankzij een omzetstijging met 3%. Het verschil tussen beide regio's bedraagt nog slechts 9 miljoen euro. Het verstedelijkte Brussels Gewest is goed voor een bio-omzet van 133 miljoen euro (-9%).

Voor het eerst in meer dan vijf jaar vertonen de voedings- en huishoudbestedingen aan bioproducten in Brussel en Wallonië dus een dalende trend, terwijl Vlaanderen een groei optekent.

Figuur 18: biobestedingen totaal FMCG per gewest, in miljoen euro, 2016-2022

Bron: GfK Belgium voor VLAM (bewerkingen VLAM)

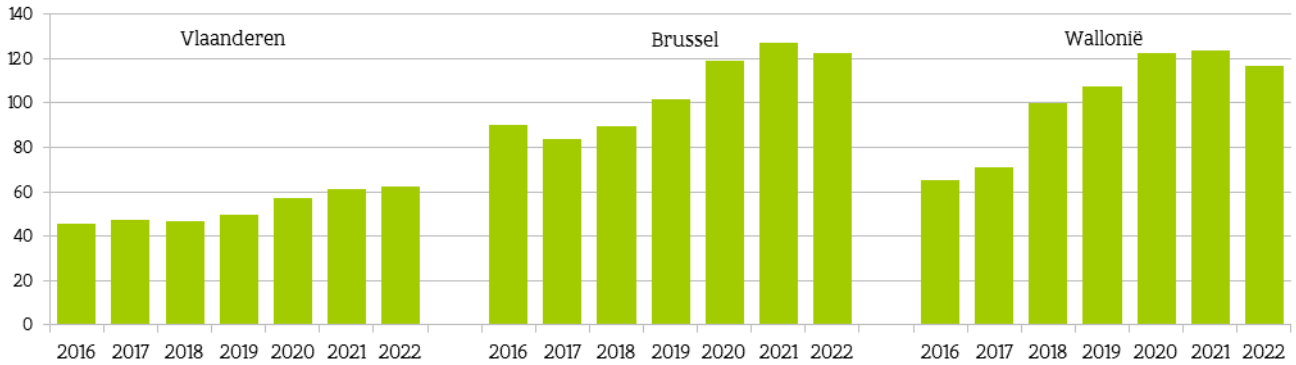
De belangrijke biogroeiers in Vlaanderen zijn ijs, vleeswaren, vis, kaas, peulvruchten, brood en fruit. Opvallend is ook dat de besteding aan biovlees toeneemt. Bij de verwerkte bioproducten doen de natuurlijke fruitsappen en de groenteconserven het uitstekend. Tot de grootste biodalers behoren bier, kant-en-klaarmaaltijden, rijst en aardappelen. Ook de biozuivel (behalve kaas) krijgt klappen in 2022. Op lange termijn zijn de grote winnaars de biologische dierlijke producten (vis, vlees en vleeswaren), maar ook diepvriesgroenten, kant-en-klaarmaaltijden, bier en wijn.

4.3 BIOUITGAVEN PER CAPITA DALEN, BEHALVE IN VLAANDEREN

De totale biobestedingen in België bedragen in 2022 gemiddeld bijna 86 euro per hoofd van de bevolking. Dat is ruim 2 euro minder dan in 2021. Er zijn wel grote regionale verschillen. De Brusselaar spendeert met 122 euro per capita (-5 euro) het meest aan biologische producten, wat bijna dubbel zoveel is als de Vlaming (62,50 euro). De Vlaming spendeert in 2022 wel ruim 1 euro meer aan bioproducten dan in het voorgaande jaar. In Wallonië ligt de besteding met 117 euro per capita op het niveau van Brussel. Dat is een daling met bijna 7 euro ten opzichte van 2021.

Figuur 19: totale biobesteding per regio, in euro per capita, 2016-2022

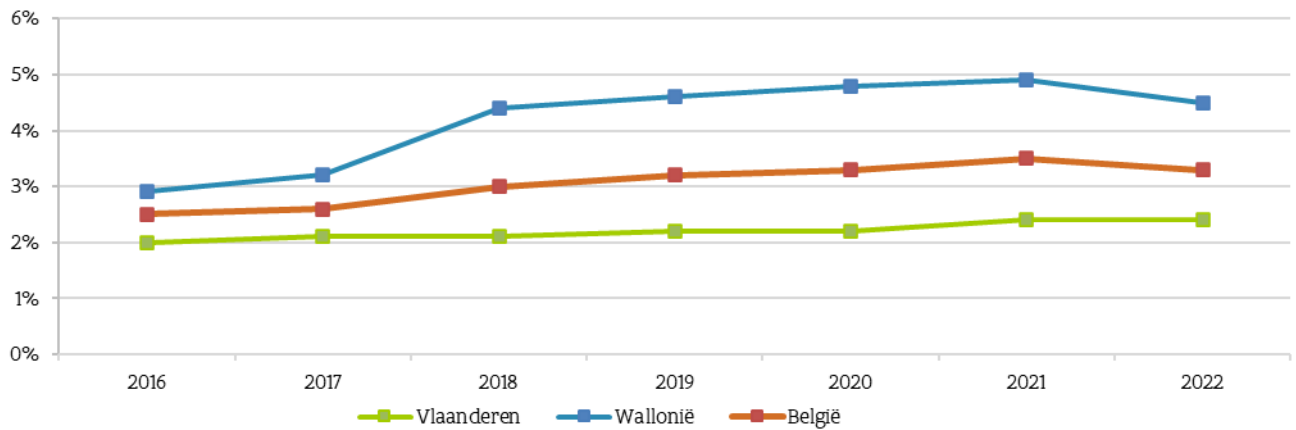
Bron: GfK Belgium voor VLAM (bewerkingen VLAM)

4.4 TOTALE BIOMARKTAANDEEL ZAKT EN ASSORTIMENT STAGNEERT

Omdat de totale biologische bestedingen in 2022 geen gelijke tred konden houden met de stijgende algemene voedingsbestedingen in België, daalt het marktaandeel van bio in het FMCG-assortiment van 3,5 naar 3,3%. In Vlaanderen konden de totale biobestedingen wel de algemene voedingsbestedingen volgen, waardoor het biomarktaandeel stabiliseert op 2,4%.

In Wallonië daalt het biologisch marktaandeel van 4,9 naar 4,5%, maar het blijft dus wel merkelijk hoger dan in Vlaanderen. Vooral in 2018 maakte Wallonië een stevige sprong dankzij de openingen van een aantal nieuwe gespecialiseerde biowinkels, waardoor de kloof met Vlaanderen toenam.

Figuur 20: marktaandeel bio totaal (= FMCG), per regio, in percent van totale besteding aan FMCG, 2016-2022

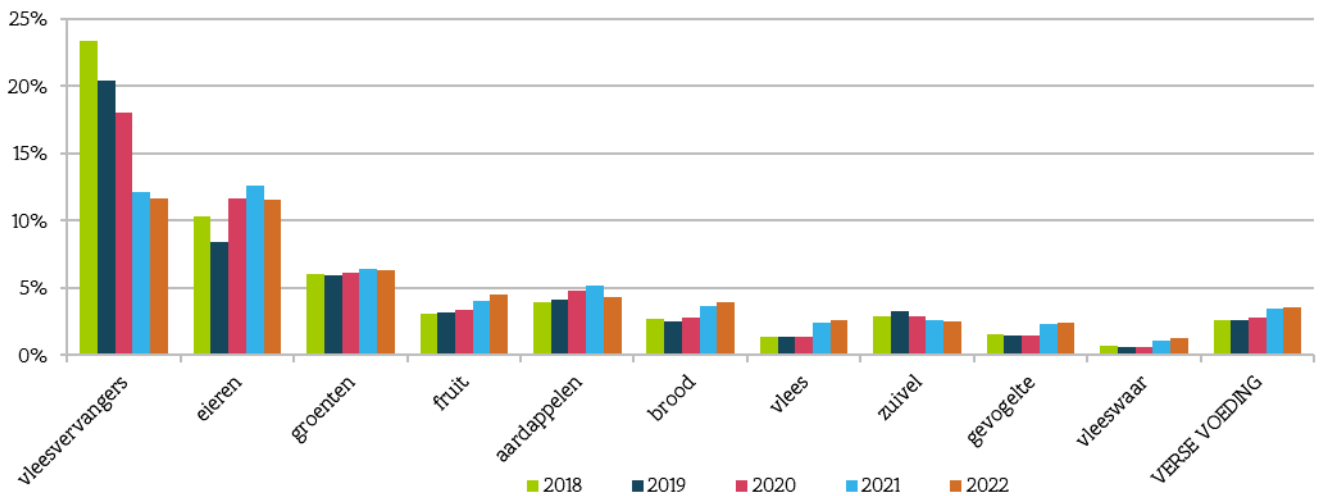

Bron: GfK Belgium voor VLAM

Het aantal bioreferenties (EAN-codes) die door GfK binnen het panel gemeten worden, stagneert in 2022 op 16.618 gekochte codes (+0,6%). Voor het eerst sinds 2014 bedraagt de toename van het aantal bioreferenties minder dan 1%.

Bekijken we de marktaandeelen van biologische versproducten in Vlaanderen meer in detail, dan zien we dat deze sterk variëren van product tot product. De biovleesvervangers (11,7%) en bio-eieren (11,6%) hebben het hoogste marktaandeel. Bij de vleesvervangers zit het aandeel bio wel in dalende lijn. De AGF-categorie haalt ook een hoger bioaandeel dan gemiddeld: 6,3% voor groenten, 4,5% voor fruit en 4,3% voor aardappelen. Brood doet het net als in 2021 zeer goed en stijgt met een marktaandeel van 4% boven het gemiddelde uit. Zuivel verliest opnieuw terrein en daalt van 2,7 naar 2,5%. Vlees, gevogelte en vleeswaren/charcuterie zitten eveneens onder het gemiddelde van de versmarkt met marktaandelen van respectievelijk 2,6%, 2,4% en 1,3%. Deze categorieën blijven wel groeien.

Figuur 23: evolutie marktaandelen bio verse voeding per productcategorie in % van bestedingen, Vlaanderen, 2018-2022

Bron: GfK Belgium voor VLAM (bewerkingen VLAM)

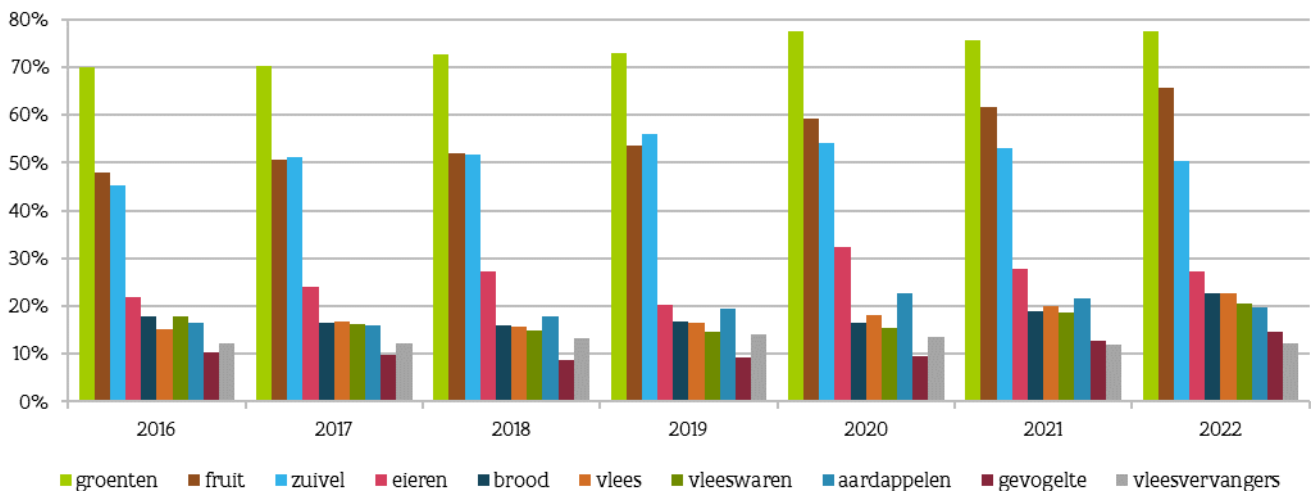
4.7 PRIJSVERSCHIL TUSSEN BIOLOGISCH EN GANGBAAR VERKLEINT

Om de prijzen van biologische en gangbare versproducten te vergelijken, onderzoekt GfK Belgium een productkorf bestaand uit melk, karnemelk, room, boter, yoghurt, harde kaas, zuivelsubstituten, vleesvervangers, eieren, aardappelen, groenten, fruit en brood. In 2022 zijn de biologische versproducten gemiddeld 37% duurder dan hun gangbare variant (in 2021 was dit nog 43%). Het prijsverschil tussen biologisch en gangbaar binnen deze productkorf is in 2022 dus kleiner dan in de twee voorgaande jaren.

Er zijn wel grote verschillen tussen producten. Het grootste prijsverschil vinden we nog steeds bij de eieren. Een biologisch ei blijft meer dan dubbel zo duur als een standaard scharrelei. Bij de vleesvervangers daarentegen is de biovariant in 2022 zelfs goedkoper dan het gangbare product. Binnen de zuivelcategorie blijft het prijsverschil nagenoeg gelijk voor yoghurt, terwijl het daalt voor kaas en halfvolle melk. Voor de meeste andere producten in de korf daalt het prijsverschil, behalve voor brood.

Figuur 25: kopers van bepaalde biologische verscategorieën, in percentage van Vlaamse gezinnen, Vlaanderen, 2016-2022

Bron: GfK Belgium voor VLAM (bewerkingen VLAM)

4.9 GROEP VAN MEDIUM BOKOPERS WORDT BELANGRIJKER

Hoewel bijna iedereen wel eens een bioproduct koopt, zijn er grote verschillen in intensiteit tussen de biokopers. Zo is 20% van de kopers verantwoordelijk voor bijna 80% van de totale bio-omzet. In de groep van de meest intensieve biokopers (zij die minstens eenmaal per week biologisch kopen) vinden we vooral de welgestelde gepensioneerden en de welgestelde gezinnen met kinderen. Zij kopen relatief meer dierlijke bioproducten (vlees, vis en zuivel) en biobrood.

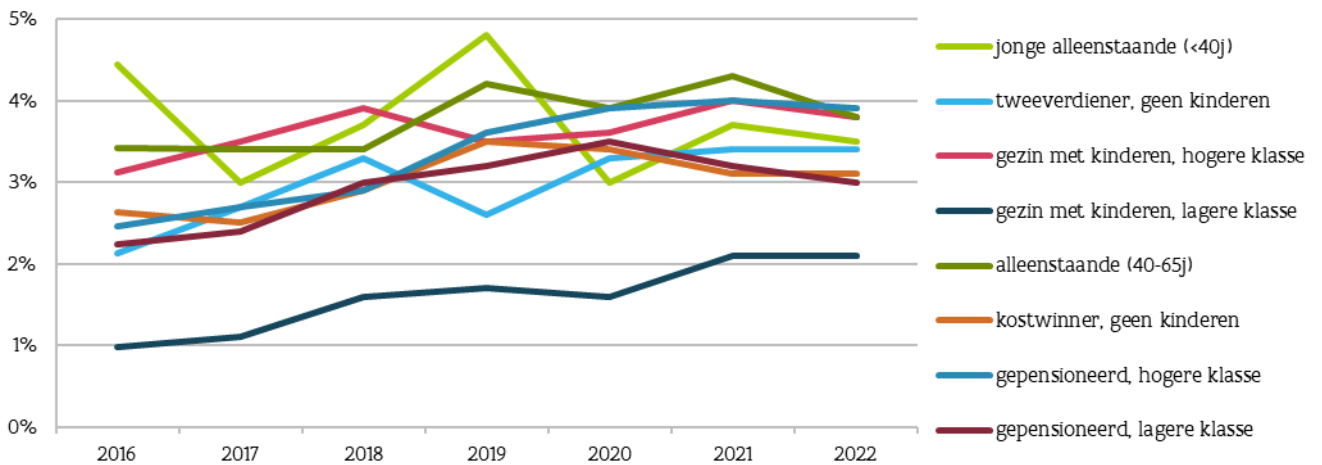
In de groep van medium biokopers (zij kopen minstens maandelijks) zijn de tweeverdienende koppels zonder kinderen relatief oververtegenwoordigd. Deze groep koopt courante bioproducten en wordt belangrijker. Dat is een positieve evolutie, want de stap van medium koper naar intensieve koper wordt kleiner. De light biokopers (zij kopen slechts enkele keren per jaar bio) zijn oververtegenwoordigd bij de alleenstaanden en de gezinnen met kinderen met een lager inkomen. Deze groep koopt in verhouding meer biogroenten en verwerkte bioproducten.

Welke profielen hebben het hoogste percentage biologische aankopen in hun totale bestedingen? Dat zijn de alleenstaanden ouder dan 40 jaar, de gepensioneerden en gezinnen uit de hogere sociale klasse. Hun aandelen dalen in 2022 echter net onder de 4%. In absolute cijfers blijven de welgestelde gezinnen met kinderen en de welgestelde gepensioneerden evenwel de belangrijkste groep biokopers. Samen zijn zij verantwoordelijk voor 46% van de biobestedingen, terwijl zij slechts 40% van de bevolking uitmaken.

De gezinnen met kinderen uit de lagere sociale klasse hebben het laagste bioaandeel (2,1%). In 2022 stagneert het bioaandeel bij deze groep, maar ze doen hiermee beter dan de meeste andere profielen die hun biologische aankopen terugschroeven.

Figuur 26: marktaandeel bio in totale FMCG-besteding, in percentage per koperprofiel, België, 2016-2022

Bron: GfK Belgium voor VLAM (bewerkingen VLAM)

4.10 SUPERMARKT BLIJFT HET GROOTSTE BIOKANAAL

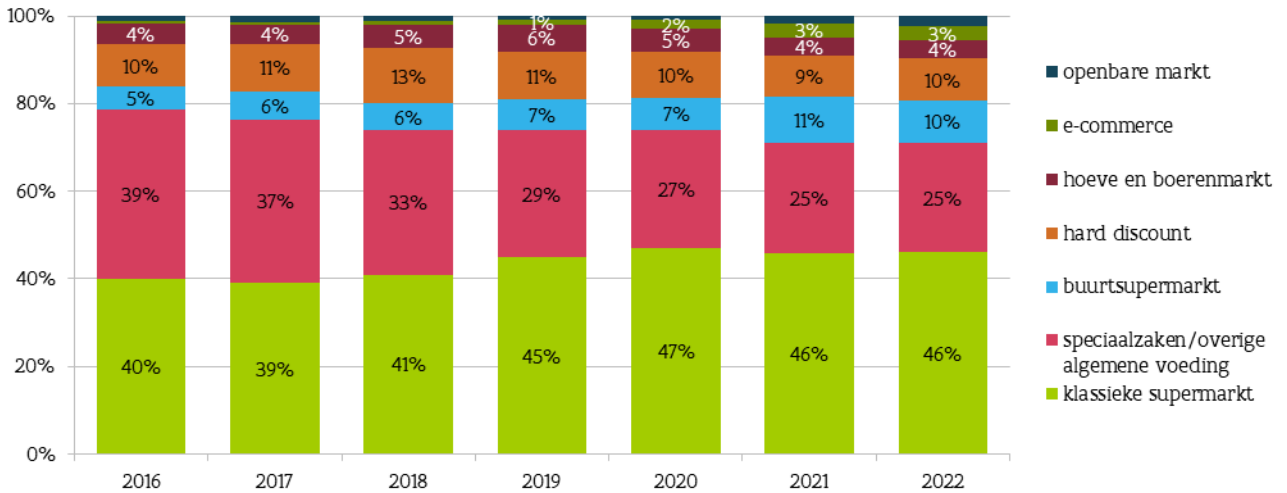
Op het vlak van distributie gebruikt GfK een indeling waarbij o.a. AD Delhaize bij de klassieke supermarkten gerekend wordt in plaats van bij de buurtsupermarkten.

In Vlaanderen blijft de klassieke supermarkt in 2022 het grootste biokanaal met een marktaandeel van 46%. Het gespecialiseerde kanaal (de speciaalzaken zoals bakker en slager, de natuurvoedingswinkel en de overige algemene voeding waaronder ook bijvoorbeeld Bioplanet) staat op de tweede plaats met een aandeel van 25%. In Wallonië haalt dit gespecialiseerde kanaal een beduidend hoger marktaandeel (34%). De buurtsupermarkt is het op twee na belangrijkste kanaal voor biovoeding met 10% marktaandeel en blijft zo nipt de hard discount voor. Beide kanalen spelen in Vlaanderen wel een grotere rol voor de verkoop van bio dan in Wallonië. E-commerce groeit voor biologische voeding, maar blijft beperkt met een aandeel van slechts 3%.

De rechtstreekse verkoop op de hoeve en boerenmarkt (4%) en op de openbare markt (2%) zijn eveneens kleinere biokanalen, maar het percentage bioproducten is er wel groter dan in de supermarkten. De hoefewinkel en de boerenmarkt zijn immers de kanalen met het hoogste bioaandeel. Een kwart van de producten die er verkocht worden, is van biologische oorsprong. Bij de hard discounter vinden we relatief het minst biologische producten terug in het assortiment. Slechts 1,3% is hier van biologische oorsprong.

Figuur 27: distributiekanaal biologische FMCG-producten, in percentage van besteding, Vlaanderen, 2016-2022

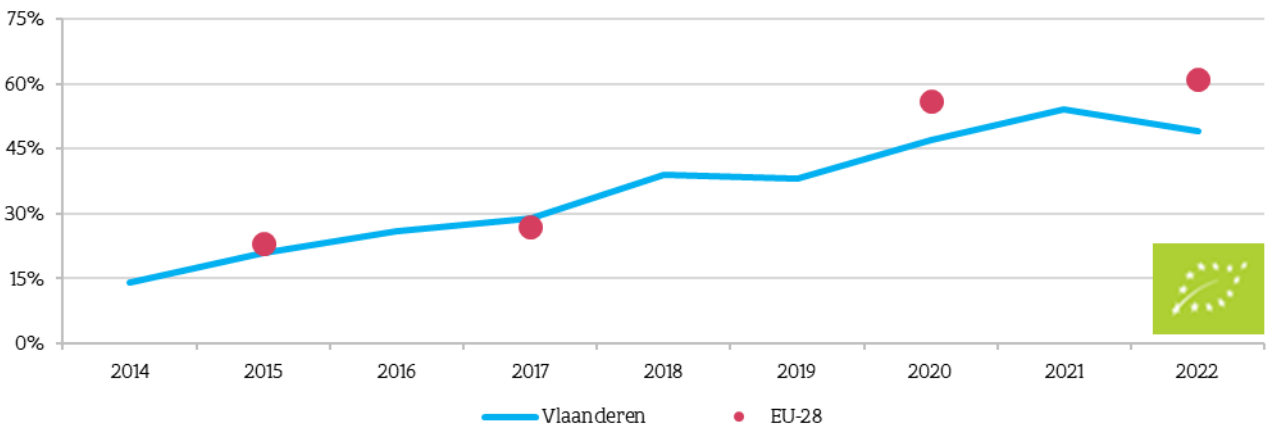

Bron: GfK Belgium voor VLAM (bewerkingen VLAM)

4.11 BEKENDHEID VAN BIOLABEL LIGT ONDER HET EU-GEMIDDELDE

Voor dit biorapport werd ook onderzocht hoe bekend het Europees biolabel is bij de gemiddelde Vlaamse consument. Een op de twee verantwoordelijken voor de aankoop (VVA) tussen 18 en 64 jaar herkent het EU-biolabel. In 2022 zien we bovendien een lichte daling van de logobekendheid in Vlaanderen. Deze ligt met 49% dus een eind onder het Europees gemiddelde van 61%.

Figuur 28: bekendheid EU-biologo in aandeel van VVA's (18-64 j) die logo herkennen, Vlaanderen en EU-28, 2014-2022

Bron: iVox/VLAM-tracking voor Vlaanderen en Eurobarometer Special EBS voor EU-28

BIJLAGE 1: OPPERVLAKTEN PER TEELT

TEELTEN 2022	IN OMSCHAKELING (aantal ha)	BIOLOGISCH (aantal ha)	TOTAAL (aantal ha)
Aardappelen, groenten en kruiden	79,44	1.079,95	1.159,39
aardappel	5,63	140,69	146,32
andijvie	-	0,01	0,01
artisjok	-	0,11	0,11
asperge	25,85	36,07	61,92
aubergine	-	0,46	0,46
basilicum	-	14,07	14,07
bieslook	-	21,90	21,90
bloemkool	0,30	45,85	46,15
boerenkool	-	15,48	15,48
broccoli	-	24,20	24,20
champignon	-	4,54	4,54
Chinese kool	-	3,21	3,21
courgette	0,68	13,69	14,37
erwt	2,33	56,40	58,73
groenten, andere	27,45	211,57	239,02
kervel	-	0,20	0,20
knolselder	0,13	40,17	40,30
kolen, andere	0,98	18,82	19,80
komkommer	-	2,20	2,20
koolrabi	1,14	0,90	2,04
kruiden, andere/geneeskrachtige (peterselie, wortelpeterselie e.a.)	0,78	31,28	32,06
paprika	-	1,72	1,72
pastinaak	-	1,41	1,41
permacultuur	3,50	10,57	14,07
peulvruchten (linze, kikkererwt)	-	5,03	5,03
plantgoed en teeltmateriaal van niet-vlinderbloemige groenten	0,96	1,93	2,89
pompoen (incl. butternut)	1,06	82,75	83,81
prei	0,07	81,95	82,02
raap	0,42	0,89	1,31
rabarber	2,23	2,53	4,76
radijs	-	0,42	0,42
rammenas	-	1,18	1,18
rode biet	-	6,66	6,66
rode kool	0,02	9,58	9,60
savooikool	-	8,04	8,04
selder (groene, bleek- en bladselder)	-	11,19	11,19
schorseneer	-	0,22	0,22
sjalot	-	9,31	9,31
slasoorten (kropsla, raketsla, veldsla e.a.)	-	9,59	9,59
snijbonen	-	11,47	11,47
spinazie	0,06	3,06	3,12
spruitkool	0,59	4,22	4,81
stamslabonen/sperziebonen	4,69	43,92	48,61

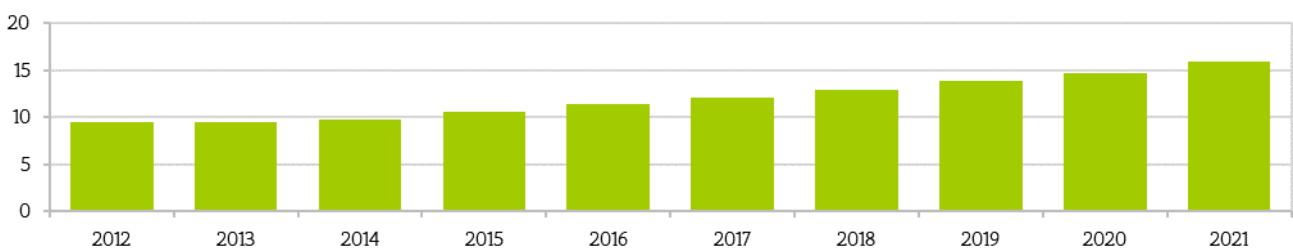
TEELTEN 2022	IN OMSCHAKELING (aantal ha)	BIOLOGISCH (aantal ha)	TOTAAL (aantal ha)
aardbei (incl. aardbeiplanten)	1,56	12,29	13,85
appel	68,35	333,09	401,44
andere eenjarige fruitteelten	-	1,32	1,32
andere meerjarige fruitteelten	21,60	90,73	112,33
druiven (incl. wijnstokken)	24,79	17,09	41,88
kers (zuur, zoet)	1,65	18,75	20,40
kleinfruit (frambozen, rode bessen, blauwe bessen, braambessen e.a.)	1,44	50,91	52,35
noten	11,32	19,12	30,44
peer	36,17	163,37	199,54
perzik	0,01	0,07	0,08
pruim	0,54	4,27	4,81
Sierteelt (bloemisterij/boomkwekerij)	8,08	18,45	26,53
bloemen, bloembollen en -knollen	3,36	3,89	7,25
boomkweek (sierteelt, kerstbomen e.a.)	4,10	7,92	12,02
niet-eetbare tuinbouwgewassen	0,62	6,64	7,26
Grasland, weiden en bossen	721,50	2.936,33	3.657,83
andere (graskruiden mengsel, graszoden e.a.)	105,53	111,43	216,96
bebossing/bos	1,09	11,50	12,59
begraasde/biologische niet-landbouwgrond	70,82	231,42	302,24
grasland	502,27	2.434,50	2.936,77
heide in natuurbeheer	9,00	1,12	10,12
natuurlijk grasland	6,74	69,50	76,24
weiland met bomen (>100 bomen/ha)	12,05	68,26	80,31
zaaizaad grassen	14,00	8,60	22,60
Braakliggend land	3,95	15,30	19,25
TOTAAL	1.646,16	8.331,05	9.977,21

////////////////////////////////////

BIJLAGE 2: BIOLOGISCH AREAAL OP EUROPEES NIVEAU

In de kern van de Europese Green Deal zit het streven naar een duurzaam voedselsysteem. Daarom presenteerde de Europese Commissie in 2021 onder haar 'Farm to Fork'-strategie een actieplan om de biologische productie te stimuleren. Tegen 2030 moet minstens 25% van alle Europese landbouwgrond door biologische landbouw worden ingenomen. Vlaanderen wil helpen om deze Europese ambitie te halen en stelt zich in het nieuw strategisch plan bio 2023-2027 tot doel om tegen 2027 5% van het totale Vlaamse landbouwareaal als biologische landbouw te ondersteunen. Maar wat is nu de stand van zaken op Europees niveau aan het einde van 2021?

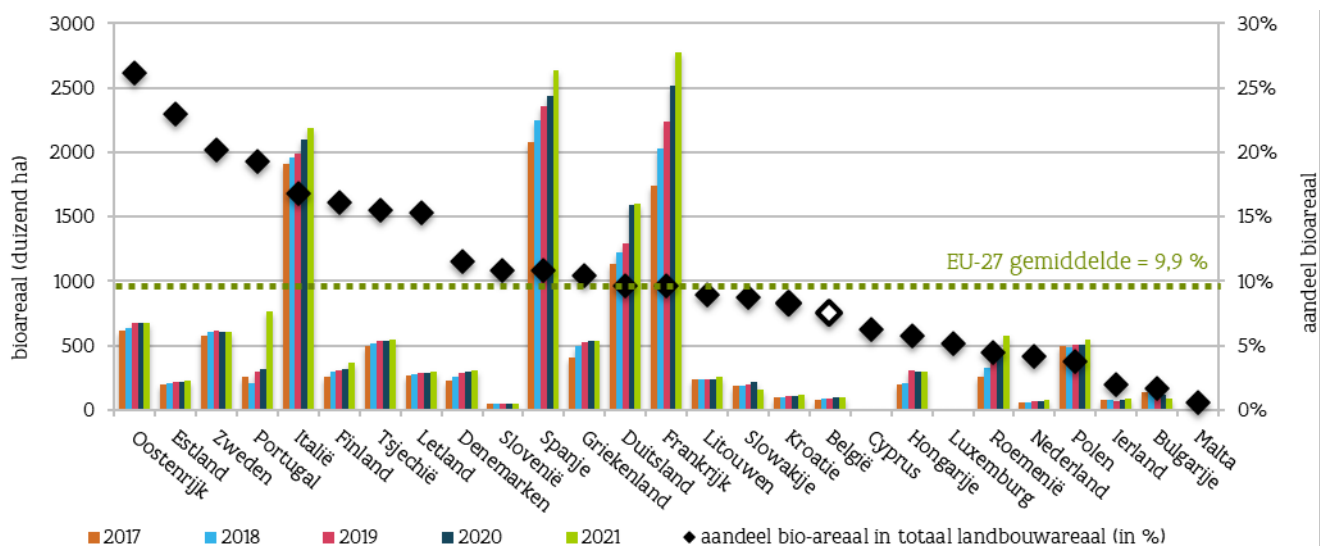
Figuur 29: biologisch areaal in de EU-27, miljoen hectare, 2012-2021

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat

Het biologisch areaal in de EU-27 besloeg ongeveer 10% uit van de totale landbouwooppervlakte (voorlopige data). De afgelopen vijf jaar groeide het Europees bioareaal gemiddeld met 7% aan. De verschillen in bioarealen tussen de lidstaten zijn echter opmerkelijk. Oostenrijk (26%), Estland (23%) en Zweden (20%) blijven de lidstaten met het grootste aandeel bio-oppervlakte in verhouding tot hun totale landbouwareaal. De kleinste aandelen bioareaal vinden we in Ierland (2%), Bulgarije (1,7%), en Malta (0,6%). Met 7,5% bio-oppervlakte zit België onder het Europees gemiddelde.

Figuur 30: biologisch areaal en aandeel in het totale landbouwareaal, per EU-lidstaat, 2017-2021

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat

